

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**DAVČNA OBREMENITEV DOHODKA
IZ ZAPOSLOTITVE, PREMOŽENJA IN DOBIČKA
IZ KAPITALA PO ZDoh-1**

Ljubljana, oktober 2005

LEA FAJDIGA

IZJAVA

Študentka *Lea Fajdiga* izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom *dr. Andreje Cirman* in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne

Podpis:

KAZALO

UVOD	1
1 DOHODNINA	2
2 SISTEMI DOHODNINE	5
3 TEMELJNI CILJI ZA SPREJEM NOVEGA ZAKONA O DOHODNINI	5
4 ZAVEZANEC ZA DOHODNINO	7
5 VIRI DOHODNINE	8
6 LESTVICA ZA ODMERO DOHODNINE	8
7 DOHODEK IZ ZAPOSLOTITVE	9
7.1 <i>OPREDELITEV (NE)ODVISNEGA RAZMERJA</i>	9
7.2 <i>DAVČNA OBREMENITEV PLAČ PO STAREM IN NOVEM ZAKONU O DOHODNINI</i>	11
7.2.1 Vpliv splošne olajšave na obdavčitev osebe z določenim dohodkom	11
7.2.2 Vpliv splošne in nestandardne olajšave na obdavčitev osebe z določenim dohodkom.....	13
7.2.3 Vpliv splošne in nestandardne olajšave ter olajšave za vzdrževanega družinskega člana	14
8 DOBIČEK IZ KAPITALA	16
8.1 <i>ČAS PRIDOBITVE IN ODSVOJITVE KAPITALA</i>	16
8.2 <i>NEPREMIČNINE</i>	17
8.3 <i>PRETEŽNI LASTNIŠKI DELEŽI IN DRUGI VREDNOSTNI PAPIRJI</i>	19
8.3.1 Problem obdavčitve prodaje pretežnih lastniških deležev	20
8.4 <i>POSEBNOST PRI PODARITVI V PRVEM DEDNEM REDU</i>	21
9 DOHODKI IZ PREMOŽENJA	22
9.1 <i>DOHODEK IZ ODDAJANJA PREMOŽENJA V NAJEM</i>	22
9.1.1 Najemnine kot dohodek iz opravljana dejavnosti	23
9.1.2 Najemnine kot dohodek iz premoženja.....	24
9.2 <i>DOHODEK IZ PRENOSA PREMOŽENJSKE PRAVICE</i>	24
9.2.1 Prenos premoženjske pravice v odvisnem razmerju	26
9.2.2 Prenos premoženjske pravice v neodvisnem razmerju	27
9.2.3 Prenos premoženjske pravice kot dohodek iz premoženja.....	28
9.2.4 Posebna osebna olajšava	29
9.3 <i>OBRESTI</i>	29
9.3.1 Obdavčitev obresti.....	29
9.3.2 Davčna osnova	30
9.3.3 Prehodno obdobje obdavčitve obresti	31

9.3.4	Akontacija dohodnine	32
9.3.5	Obdavčitev obresti nerezidenta	33
9.3.6	Zakaj varčevati v Avstriji?	33
9.4	<i>DIVIDENDE</i>	35
9.4.1	Obdavčitev dobička oziroma dividend v letu 2004 in 2005.....	35
9.4.2	Primerjava obdavčitve dividende, ki jo prejme fizična oseba od družbe v državi članici EU in od družbe v tretji državi po starem Zakonu o dohodnini ZDoh ter po novem ZDoh-1	36
9.5	<i>DOHODEK VZAJEMNIH SKLADOV</i>	37
9.5.1	Obdavčljivi dohodek vzajemnih skladov	38
9.5.2	Določitev deležev rasti	39
9.5.3	Problem obdavčitve vzajemnih skladov.....	40
SKLEP		41
LITERATURA		44
VIRI		45
PRILOGE		

UVOD

Država želi z dohodnino obdavčiti dohodke vsake fizične osebe, ki pomenijo povečanje njenega premoženja, ne glede na to, kako se imenujejo in kakšna je podlaga, na kateri so nastali. To zahteva načelo pravičnosti, ki ga mora vsebovati dober davčni sistem, da namreč vsi od enega zneska dohodka tudi v proračun prispevamo čim bolj enak znesek. Nov Zakon o dohodnini je popolnoma drugačen od prejšnjega. Veliko novosti je, poleg marsikatere večje obdavčitve, prineslo tudi veliko zadreg in na nekatere sem skušala opozoriti v sami diplomski nalogi. Zakon namreč ni spisan ravno preprosto, za rešitev konkretnega davčnega vprašanja pa je pogosto treba preskakovati na mnogo koncev zakonskega besedila, pri tem pa mimogrede kaj spregledaš.

Diplomsko delo je razdeljeno na več poglavij, izmed katerih vsak predstavlja določen del dohodnine. Na začetku sem na splošno predstavila dohodnino kot davek od dohodka fizičnih oseb, in sicer je izražena kot odstotek v davčnih prihodkih konsolidirane globalne bilance in kot odstotek v bruto domačem proizvodu. Posebej sem primerjala dohodnino z drugima davkoma, ki sta del t. i. velike trojice davkov v davčnih prihodkih konsolidirane globalne bilance javnega sektorja, to so davek na dodano vrednost in prispevki za socialno varnost. Naslednja poglavja bolj na splošno govorijo o različnih sistemih dohodnine, poglavitnih ciljih za sprejem novega Zakona o dohodnini, kdo je zavezanec za dohodnino, kateri so viri dohodnine in o lestvici za odmero dohodnine.

Sedmo poglavje je namenjeno bolj podrobni obravnavi dohodka iz zaposlitve, kjer je zelo pomembno odvisno oziroma neodvisno razmerje. Podane so davčne obremenitve plač, z izračuni in grafičnimi prikazi, po starem in novem Zakonu o dohodnini, pri različnih višinah dohodkov in olajšav.

V osmem poglavju sem se bolj natančno posvetila dobičku iz kapitala, ki je po novem Zakonu o dohodnini bolj obremenjen, kot je bil do 31. 12. 2004. Obravnavala sem obdavčitev nepremičnin, vrednostnih papirjev in pretežnih lastniških deležev. Pri tem pa sem naletela na problem obdavčitve prodaje pretežnih lastniških deležev in na posebnost pri obdavčitvi v prvem dednem redu.

Po podrobni opredelitvi dobička iz kapitala sem v devetem poglavju obravnavala dohodke iz premoženja, in sicer sem opredelila, kdaj se najemnine štejejo kot dohodek iz premoženja in kdaj kot dohodek iz opravljanja dejavnosti. Sledi obravnava dohodkov iz prenosa premoženjske pravice, kjer je za razvrstitev dohodkov v posamezno kategorijo pomembno odvisno oziroma neodvisno razmerje. Zelo veliko prahu je z uveljavitvijo novega Zakona o dohodnini dvignila obdavčitev obresti, kar je vzrok za zmanjšanje varčevanja v bankah in hranilnicah. Sledi primerjava obdavčitve dividend v letih 2004 in 2005 s konkretnimi izračuni, ki temeljijo na določenih predpostavkah. Na koncu sem obravnavala obdavčitev dohodkov iz vzajemnih skladov, ki so v novem Zakonu o dohodnini opredeljeni zelo široko.

Izpostavila sem tudi problem, ki se pojavlja pri obdavčitvi tovrstnih dohodkov. Kot je razvidno že iz same opredelitve poglavij, ki si sledijo, je namen tega diplomskega dela podrobneje predstaviti predvsem dohodek iz zaposlitve, dobiček iz kapitala in dohodek iz premoženja. Kakšne so torej razlike v obdavčitvi med starim in novim Zakonom o dohodnini ter kakšne posledice bodo utrpeli davčni zavezanci, tako navzgor kot navzdol?

1 DOHODNINA

Davki so temelj suverenosti vsake države in sredstvo za uravnavanje gospodarstva, socialne politike. Vplivajo na porabo, na podjetniško strukturo, varujejo domačo industrijo in spodbujajo varčevanje. Za vsako državo je davčna politika zelo pomembna, saj se njeni ukrepi ne odražajo le v lastni državi, ampak tudi širše. V državah EU je posebej pomembno, da države članice EU čim tesneje sodelujejo med seboj in svoje davčne politike razvijajo v isto smer, saj te občutno vplivajo na njihov enotni trg.

Najpomembnejši vir javnofinančnih prihodkov so davki. Osnovni prihodki javnega sektorja so davčni in nedavčni prihodki. V teoriji in praksi ločimo davčne prihodke na davke in prispevke. Eni in drugi so oblika prisilnih dajatev fizičnih oseb. Za razliko od davkov, ki so enostranski prisilni odvzem realnega dohodka oziroma kupne moči s strani države, pa smo s plačevanjem prispevkov deležni tudi določenih pravic (npr. pravica do starostne pokojnine, ki izhaja iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja). Nedavčni prihodki so različne takse, pristojbine, dobiček javnih podjetij itn. (Stanovnik, 1998, str. 31-33).

Davek od dohodka fizičnih oseb ali dohodnina je eden od »velike trojice« davkov, poleg davka na dodano vrednost in prispevkov za socialno varnost. Dohodnina ali davek od dohodka fizičnih oseb v Sloveniji predstavlja zelo pomemben davek, saj bremeni večino aktivnega prebivalstva.

Tabela 1: Delež posamezne vrste prihodkov v davčnih prihodkih konsolidirane globalne bilance javnega sektorja od leta 1998 do leta 2004 v mio SIT

Prihodki	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
DDV*	0	206.841	399.186	438.675	422.852	524.452	478.265
PSV**	448.398	496.371	552.574	620.908	681.816	737.632	718.485
Dohodnina***	213.342	231.641	259.634	289.102	319.822	353.126	337.999

*davek na dodano vrednost

**prispevki za socialno varnost

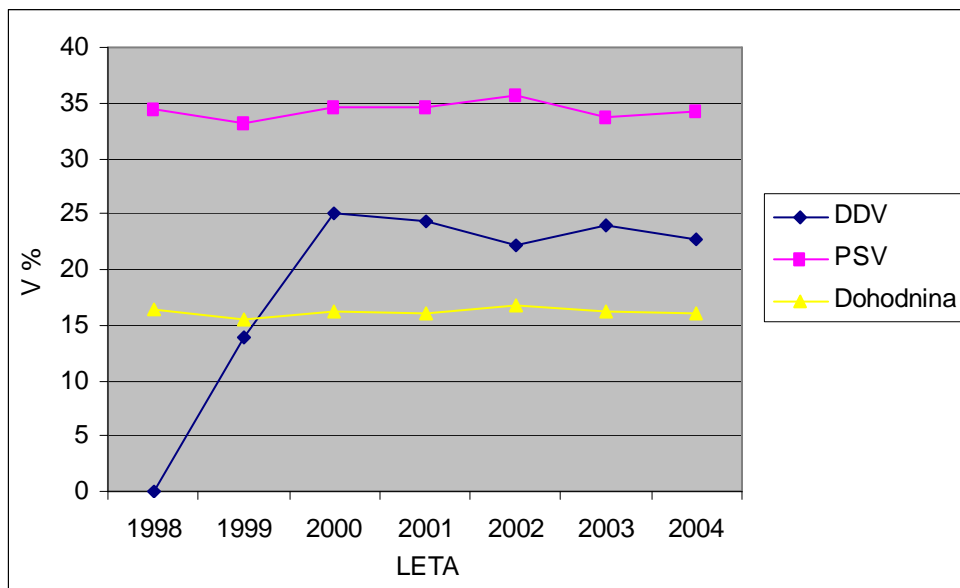
***davek od dohodka fizičnih oseb

Vir: Bilten javnih financ, 2005.

Iz zgornje Tabele lahko razberemo, da leta 1998 med davčnimi prihodki konsolidirane globalne bilance javnega sektorja ni bilo davka na dodano vrednost, saj je bil uveden šele sredi leta 1999. Pred njim je bil v samostojni Sloveniji uveden prometni davek.

Iz Tabele 1 (na str. 2) lahko razberemo, da je dohodnina kot odstotek v davčnih prihodkih¹ konsolidirane globalne bilance uvrščena za davkom na dodano vrednost in prispevki za socialno varnost. Tako je leta 2004 dohodnina znašala 337.999 mio SIT, davke na dodano vrednost 478.265 mio SIT in prispevki za socialno varnost 718.485 mio SIT v davčnih prihodkih konsolidirane globalne bilance javnega sektorja.

Slika 1: Gibanje deleža posamezne vrste prihodkov v davčnih prihodkih konsolidirane globalne bilance javnega sektorja od leta 1998 do leta 2004 v %

Vir: Bilten javnih financ, 2005.

Kot lahko razberemo iz Slike 1, je gibanje deleža dohodnine v davčnih prihodkih konsolidirane globalne bilance precej enakomerno in v povprečju od leta 1998 do leta 2004 znaša okrog 13,8 odstotka. Gibanje deleža davka na dodano vrednost v davčnih prihodkih konsolidirane globalne bilance javnega sektorja je v letu 1999 precej nizko v primerjavi s kasnejšimi leti. Razlog za nižji delež davka na dodano vrednost v letu 1999 je v njegovi uvedbi, saj je bil uveden sredi leta 1999. V kasnejših letih je gibanje deleža davka na dodano vrednost v prihodkih konsolidirane globalne bilance precej bolj enakomerno in v povprečju od leta 2000 do leta 2004 znaša okrog 23,6 odstotka. Največji delež v davčnih prihodkih konsolidirane globalne bilance zavzemajo prispevki za socialno varnost. Njihov delež se od leta 1998 do leta 2004 v povprečju giblje okrog 34,3 odstotka v davčnih prihodkih konsolidirane globalne bilance javnega sektorja.

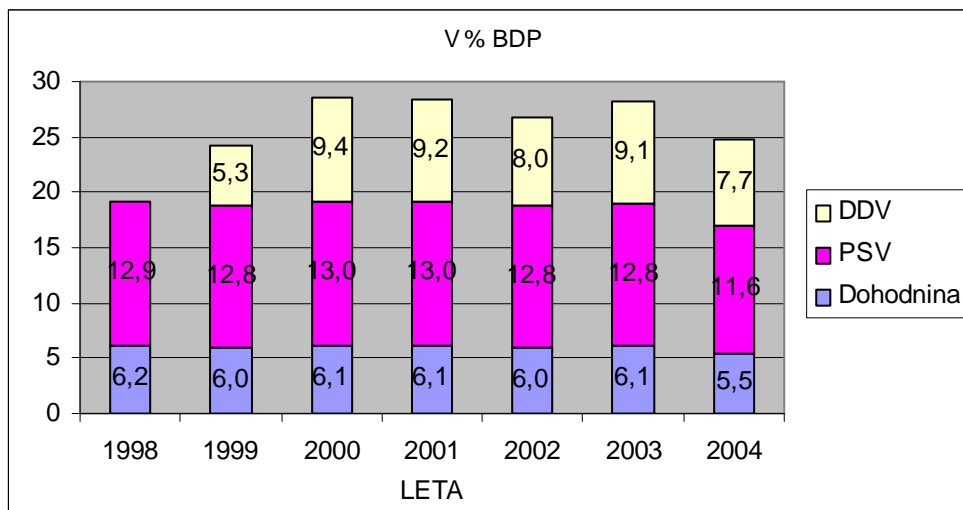
¹ Davčni prihodki zavzemajo vse vrste obveznih, nepovratnih in nepoplačljivih dajatev, ki jih davkoplačevalci vplačujejo v dobro proračunov. Skladno z novo ekonomsko klasifikacijo se mednje uvršča tudi vse obvezne prispevke za socialno varnost, ki se vplačujejo v državni proračun in v oba sklada obveznega socialnega zavarovanja, to je Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter Zavod za zdravstveno zavarovanje (Bilten javnih financ, 2004).

Z dohodnino se v samostojni Sloveniji srečujemo že od leta 1991, od sprejetja prvega Zakona o dohodnini. Slovenija se je kot novoustanovljena članica soočala z mnogimi reformami in se prilagajala ter sprejemala nove zakone in predpise. Tako so že leta 1994 nastopile znatne spremembe pri tem davku in so zajele predvsem (Stanovnik, 2002, str. 21):

- uvedba splošne olajšave, katere posledica je zmanjšanje števila zavezancev, saj zavezanecem, katerih davčna osnova ni presegla 11 % PLBP, ni bilo treba oddati davčne napovedi;
- obseg nestandardnih olajšav se je zmanjšal od možnih 10 % davčne osnove na 3 %;
- obvezni prispevki za socialno varnost niso bili več element dohodka, ki so predmet davčne obravnave.

V času od osamosvojitve je Slovenija gradila temelje državnosti, v svoje okolje je vnesla ogromno sprememb, predvsem sprememb gospodarskega sistema, in mnoge so razlog za številne davčne reforme. Kljub vsem spremembam, kot lahko razberemo iz Slike 2, je delež dohodnine v bruto domačem proizvodu ostal vseskozi stabilen in v povprečju predstavlja okrog 6,0 odstotka v obdobju od leta 1998 do leta 2004. Največji delež prihodkov v bruto domačem proizvodu predstavljajo prispevki za socialno varnost, sledita davek na dodano vrednost in dohodnina.

Slika 2: Gibanje deleža posamezne vrste prihodkov v odstotkih bruto domačega proizvoda od leta 1998 do leta 2004

Vir: Statistični letopis Republike Slovenije 2004, 2005.

2 SISTEMI DOHODNINE

Države EU poznajo različne sisteme dohodnine. V obdavčevanje vključujejo svetovni dohodek iz vseh virov dohodka davčnega zavezanca. Tako ločimo različne pristope:

- **celoviti**, kjer se vsi dohodki obravnavajo enako, se seštejejo, na dobljeno vsoto pa se aplicira določena davčna stopnja, in
- **cedularni**, kjer se različni viri dohodka obdavčujejo različno.

Davčni sistemi običajno temeljijo na celovitem pristopu, vendar jih ima večina prikrito cedularnost. Tudi za Slovenijo je značilna prikrita cedularnost (npr. različno priznavanje normiranih stroškov pri pridobivanju posameznih vrst dohodkov).

Za večino držav EU je davčna enota posameznik, ker je dohodnina osebni davek (Avstrija, Slovenija). Lahko pa je davčna enota družina (Francija, Nemčija). Za Nemčijo je značilen t. i. **cepitveni** sistem, kjer se dohodki vseh družinskih članov seštejejo, upoštevajo se olajšave, dobljena davčna osnova se deli z dva, na ti dve enaki davčni osnovi se aplicira davčna stopnja. V Franciji uporabljajo t. i. **kvocientni** sistem, kjer je postopek podoben kot pri t. i. cepitvenem sistemu, le da se dobljeni dohodek družine ne deli z dva, temveč s številom, ki upošteva število otrok v družini (Jankovič, 2002, str. 5).

3 TEMELJNI CILJI ZA SPREJEM NOVEGA ZAKONA O DOHODNINI

Politiki se običajno v volilnem letu ne lotevajo sprememb davčnih zakonov, še posebej ne najbolj občutljive dohodnine. Vsako spreminjanje dohodnine draži in plaši množice davčnih zavezancev oziroma volilcev. Vsaka skupina pritiska na politike, ki so v tem času manj »trdni«, in poskuša izkoristiti njihovo »šibkost« sebi v prid. Kakor koli popustijo enim, morajo še drugim in tretjim, kar lahko privede do tega, da sprva korektno besedilo zakona postane strokovno luknjasto. Očitno je, da so politiki na spremembo Zakona o dohodnini čakali do zadnjega, verjetno zato, ker niso imeli »politične volje«.

Temeljni cilji pri pripravi zakona so bili:

1. *Načelo obdavčitve svetovnega dohodka*

Z dohodnino so obdavčeni vsi obdavčljivi dohodki rezidenta doma in v tujini ter nerezidenta po viru dohodka v Sloveniji. Navedeno načelo bi vodilo v dvojno obdavčevanje dohodkov fizičnih oseb. Zato zakon vključuje določbe o izogibanju dvojni obdavčitvi v obliki priznavanja odbitnega davka, plačanega v tujini (Žibert, 2003, str. 10).

2. *Globalna razbremenitev zavezancev, ki prejemajo plačo*

Dejstvo in vzrok, da so dohodki fizičnih oseb, predvsem dohodki od dela, sorazmerno visoko obremenjeni, se skriva v zelo visokih prispevkih za socialno zavarovanje, zato naj

bi novi Zakon o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh-1) razbremenil predvsem zavezance v nižjih dohodkovnih razredih. Uresničitev navedene globalne razbremenitve je pomembna z vidika finančnih posledic zakona tako za zavezance kot za poračun. V nižjih dohodkovnih razredih so zaposleni zlasti delavci, ki delajo v tradicionalni predelovalni proizvodnji s predvsem nizko delovno izobrazbo. Razbremenitev najnižjih plač je sicer socialno dobronamerna, po drugi strani pa zavira proces prestrukturiranja gospodarstva, ki v tradicionalni proizvodnji že tako prepočasi poteka, k delovnim mestom z visoko dodano vrednostjo. Za plače srednjega in visoko strokovnega kadra, od katerega je odvisen razvoj, ostaja kljub spremembam obdavčevanje večinoma po starem, torej izjemno visoko. V korist razvoja s tem ne bomo dobili novih, bolje plačanih delovnih mest, čeprav bi bile spodbude v tej smeri še kako potrebne, saj za razvoj potrebujemo strokovne ljudi in njihovo znanje.

3. *Bolj enaka in pregledna davčna obravnava dohodkov in enakomernejša razbremenitev davčnih bremen med zavezanci*

Prejšnji Zakon o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh), ki je bil v veljavi do 31. 12. 2004, je dovoljeval zelo različna izplačila dohodkov. Vsakdo je želel izplačati kakšno drugo obliko dohodka namesto dohodka iz zaposlitve. Glavni razlog za takšno ravnanje ni v dohodnini, ampak v prevelikih obveznih prispevkih delojemalca in delodajalca ter davka na izplačane plače, zaradi katerih je izplačevanje plače oziroma dohodkov iz zaposlitve skrajno osovraženo in zaradi katerih vsakdo išče kakršen koli drug način in obliko, da bi prejemniku izplačal zaslužek. Tako bi najprej izplačali kakšno vrsto dohodka, za katero se ne plačajo socialni prispevki in davek na plače, nato bi poiskali za izplačilo še takšno vrsto dohodka, pri katerem davčna osnova ni celoten dohodek, ampak le del, s tem prejemnik dobi več oziroma je njegova cena za izplačevalca nižja. Najbolj priljubljeni in najmanj obdavčeni po ZDoh so bili avtorski honorarji, katerim so se priznali 40-odstotni normirani stroški. ZDoh-1, ki velja od 1. 1. 2005, poskuša tovrstno ravnanje izplačevalcev in prejemnikov dohodkov preprečiti. Zato je v ZDoh-1 kar nekaj temeljnih in trdnih pravil o vštevanju dohodkov med dohodke iz zaposlitve, ki jih je teže obiti.

4. *Širitev davčne osnove*

Širša davčna osnova pomeni, da je v obdavčitev zajetih več dohodkov kot doslej. Zaradi razširitve davčne osnove je Zakon o dohodnini obsežnejši in podrobnejši, saj sme biti obdavčen le dohodek, za katerega je to zapisano v zakonu, kajti le to daje zavezancu zadovoljivo pravno varnost. Zavezanec mora vedeti, ali je na neki dohodek predpisan davek in kolikšen je. Če v ZDoh-1 ni predpisano, da je neki konkreten dogodek oziroma dohodek obdavčen, davka pač ni (Obdavčeno-neobdavčeno, 2004, str. 14).

Gre za širitev davčne osnove na dohodke, ki prej niso bili obdavčeni ali so bili obdavčeni v manjši meri. Premik je bil potreben v smeri večje obremenitve pasivnih dohodkov. Med doslej neobdavčenimi dohodki, ki so sedaj zajeti v obdavčitev in jih dosega večina fizičnih oseb, je treba izpostaviti obresti od denarnih depozitov pri bankah, od dolžniških vrednostnih papirjev in od drugih podobnih finančnih terjatev. Določen je neobdavčen del dohodka od obresti, katerega namen je iz obdavčitve izključiti večino malih

varčevalcev in določeno je tudi prehodno obdobje, v katerem bodo obresti v začetku le deloma zajete v davčno osnovo in postopno po letih polno zajete v obdavčitev. Širitev davčne osnove je lahko zelo vprašljiva, kar smo občutili tudi v Slovenji, saj se številne skupine zavezancev za dohodnino po sprejetju ZDoh-1 že oglašajo (študentje, prejemniki avtorskih honorarjev, športniki).

4 ZAVEZANEC ZA DOHODNINO

Po starem Zakonu o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh), ki je bil v veljavi do 31. 12. 2004, je bil zavezanec za dohodnino fizična oseba s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji – rezident, ki v posameznem koledarskem letu na njenem območju prejema z zakonom navedene obdavčljive dohodke. Zavezanec za dohodnino pa je bila tudi fizična oseba, ki ni rezident (nerezident) Republike Slovenije, če je v njej bival neprekinjeno več kot šest mesecev in je v tem času prejel katerega koli izmed obdavčljivih dohodkov.

Novi Zakon o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh-1), ki je bil sprejet 20. aprila 2004, uporabljati pa se je začel 1. januarja 2005, odpravlja tovrstne posebnosti in postavlja okvire za obdavčitev z natančnimi definicijami zavezanca, rezidenta, nerezidenta. V njem je namreč uveljavljeno načelo obdavčevanja t. i. svetovnega dohodka, po zgledu obdavčevanja dohodkov v večini primerljivih držav. Zakon uveljavlja načelo obdavčevanja rezidentov po svetovnem dohodku (tj. za dohodek, dosežen v Sloveniji in v tujini) in nerezidentov po viru dohodka v Sloveniji. Če fizična oseba ne izpolnjuje vsaj enega izmed petih meril po ZDoh-1, ki opredeljujejo rezidenta, je nerezident. Ena izmed sprememb je, da postane zavezanec za dohodnino nerezident, če je v katerem koli času v davčnem letu bival v Sloveniji skupno več kot 183 dni. Posebnost, ki jo navaja ZDoh-1, je, da je zavezanec za dohodnino – fizična oseba, tujec, ki je v Sloveniji zaposlen v instituciji Evropskih skupnosti in biva v Sloveniji več kot 183 dni v davčnem letu, je torej za namene novega slovenskega Zakona o dohodnini davčni nerezident. Kar pomeni, da je nerezident, kdor biva v Sloveniji več kot 183 dni (s čimer izpolnjuje enega izmed petih meril, ki opredeljujejo rezidenta: je v katerem koli času v davčnem letu bival v Sloveniji skupno več kot 183 dni) in zanj ustreza določilo, da »bi postal rezident samo zaradi zaposlitve kot uslužbenec v institucijah Evropskih skupnosti, Evropski centralni banki, Evropskem monetarnem institutu ali Evropski investicijski banki v Sloveniji«.

Merila za določanje rezidentstva so v zakonodaji različnih držav različna in lahko se zgodi, da dve državi po domači zakonodaji štejeta isto osebo v istem obdobju za svojega rezidenta, kar pomeni, da je isti dohodek polno obdavčen v obeh državah ali da je isti dohodek v obeh državah po domačih zakonih neobdavčen. To za osebo pomeni večje davke in administrativne obveznosti (Kdo je rezident, 2004, str. 16-19). V takih primerih obdavčitve bodo imeli pomembno vlogo sporazumi o izogibanju dvojnega obdavčevanja, ki s sporazumi med državama zagotavljajo, da se dohodek zavezanca obdavči le v eni državi.

5 VIRI DOHODNINE

Od 1. januarja 2005 je obdavčen vsak dohodek, ki ni v novem Zakonu o dohodnini izrecno naveden kot neobdavčen. Razvrsti se ga v ustrezno skupino (da se plača ustrezna akontacija dohodnine), če pa ga ne najdemo, ga uvrstimo med druge dohodke.

Dohodki po novem Zakonu o dohodnini so (ZDoh-1, 2005):

1. dohodek iz zaposlitve, ki vključuje tudi dohodek iz opravljanja storitev, razen dohodka iz opravljanja storitev, ki se šteje za dohodek iz dejavnosti;
2. dohodek iz dejavnosti;
3. dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti;
4. dohodek iz premoženja;
5. dobiček iz kapitala;
6. drugi dohodki.

Podobno razvrstitev dohodkov ima Avstrija, kjer so obdavčljivi dohodki razvrščeni v sedem skupin, pri nas le šest. V Avstriji posebej ločijo kot vir dohodka dohodek od samostojnega dela (nekateri samostojni podjetniki, družbeniki) in dohodek od nesamostojnega dela (zaposleni)(Einkommensteuer, 2005).

Novost v novem Zakonu o dohodnini je delitev dohodkov na **aktivne** in **pasivne**. Med aktivne dohodke se v skladu z zakonom štejejo dohodki iz zaposlitve, dohodki iz dejavnosti in dohodki iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti. Pri opredeljevanju, ali je dohodek iz zaposlitve ali iz dejavnosti, se uporabljajo merila za določitev odvisnega oziroma neodvisnega razmerja. Pasivni dohodek je tisti, ki je dosežen na podlagi dohodka iz premoženja ter na podlagi dobička iz kapitala.

6 LESTVICA ZA ODMERO DOHODNINE

Lestvica je stopničasto progresivna, kar pomeni, da povprečna davčna stopnja narašča skupaj z velikostjo davčne osnove. Spremenjena je lestvica za odmero dohodnine, in sicer je število davčnih razredov zmanjšano z dosedanjih 6 na 5 davčnih razredov, najnižja stopnja dohodnine je znižana z dosedanjih 17 % na 16 %, najvišja stopnja pa ostaja nespremenjena v višini 50 %.

Tabela 2: Lestvica za odmero dohodnine za leto 2005

Neto letna davčna osnova v SIT		Dohodnina v SIT
nad	do	
	1.300.000	16 %
1.300.000	2.540.000	208.000 + 33 % nad 1.300.000
2.540.000	5.140.000	617.200 + 38 % nad 2.540.000
5.140.000	10.330.000	1.605.200 + 42 % nad 5.140.000
10.330.000		3.785.000 + 50 % nad 10.330.000

Vir: Stopnje dohodnine in davčne olajšave za leto 2005, 2005.

Za leto 2005 je določena drugačna dohodninska lestvica, zneski neto letnih davčnih osnov so enaki, odstotki pa višji, in sicer 16 %, 33 %, 38 %, 42 % in 50 %. Za naslednja leta naj bi le-ti znašali 16 %, 33 %, 37 %, 41 % in 50 %. Enkrat letno se zneski neto letnih davčnih osnov uskladijo s koeficientom rasti cen življenjskih potrebščin v Sloveniji za mesec november tekočega leta v primerjavi z mesecem novembrom prejšnjega leta. Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije se zneski dohodnine ustrezno izračunajo.

7 DOHODEK IZ ZAPOSLOTITVE

Zaposlitev je vsako odvisno pogodbeno razmerje, na podlagi katerega ima fizična oseba pravico do plačila za opravljeno delo ali storitev, ne glede na to, ali gre za fizično ali intelektualno delo, vključno z ustvarjanjem ali izvedbo avtorskega dela in ne glede na čas trajanja zaposlitve.

Iz sedanje ali pretekle zaposlitve izvirajoč dohodek iz zaposlitve se deli na:

- dohodek iz delovnega razmerja (npr. pokojnina je dohodek iz pretekle zaposlitve, plača je dohodek iz sedanje zaposlitve) in
- dohodek iz drugega odvisnega pogodbenega razmerja.

Davčna osnova za ti dve skupini dohodkov iz zaposlitve se določi različno. Delojemalec v delovnem razmerju ima pravico do plače, obvezno je plačevati socialne prispevke, ima pravico do nekaterih drugih plačil, ki se do določene meje, ki jo predpiše minister, pristojen za finance, ne obdavčijo (odpravnine, premije prostovoljnega dodatnega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, povračila stroškov v zvezi z delom itd.). Davčna osnova iz drugega odvisnega pogodbenega razmerja se določi z upoštevanjem normiranih stroškov v višini 10 odstotkov, zavezanec pa ima možnost dokazati in uveljavljati dejanske stroške (prevoz, nočitev).

Za zaposlitev se šteje tudi opravljanje dela oziroma storitev v sicer značilno odvisnem razmerju do izplačevalca, kot je zaposlitev prokurista ali direktorja ter opravljanje funkcije na podlagi imenovanja ali izvolitve v državni ali drugi organ (na primer sodniki, poslanci, člani uprave in člani nadzornih svetov, občinski funkcionarji).

7.1 OPREDELITEV (NE)ODVISNEGA RAZMERJA

Novost v novem Zakonu o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh-1) je razvrstitev dohodkov glede na odvisno oziroma neodvisno razmerje. Oseba, ki prejema dohodek iz zaposlitve, je v odvisnem pogodbenem razmerju. Kadar pa oseba opravlja registrirano dejavnost, govorimo o neodvisnem pogodbenem razmerju. Obstajajo različna merila, na podlagi katerih se določi, da je pogodbeno razmerje odvisno (Dohodek iz zaposlitve, 2004, str. 7):

- ali se dela ali storitve opravljajo osebno (v primeru, da oseba, ki je prevzela delo, lahko prosto najame drugo osebo, da opravi delo, je verjetno sklenjeno neodvisno razmerje);

- kakšen je način opravljanja dela ali storitev (če oseba dela po vnaprej določenem urniku in na določenem kraju, gre verjetno za odvisno razmerje);
- kdo daje navodila v zvezi z opravljanjem dela ali storitev (več delegiranja pri delu, načinu, kraju in času dela naročnik daje, bolj verjetno gre za odvisno razmerje);
- ali obstaja neposredna udeležba pri dobičku ali izgubi (načeloma je oseba v neodvisnem razmerju neposredno udeležena pri dobičku ali izgubi);
- kdo delo nadzoruje (bolj ko naročnik delo nadzira, bolj je verjetno, da gre za odvisno razmerje);
- kdo zagotavlja sredstva in pogoje za opravljanje dela ali storitev (če oseba, ki je prevzela delo, zagotavlja opremo, sredstva in ostale pogoje za delo, gre verjetno za neodvisno razmerje);
- kdo prevzema finančna in druga tveganja ter odgovornosti (če oseba, ki je prevzela delo, prevzema tveganja (plačuje stroške) in odgovarja za kakovost opravljenega dela navzven, gre verjetno za neodvisno razmerje);
- kakšen je način plačila (če oseba prejema plačilo za posamezno opravljeno delo ali storitev ali ob dokončanju določene faze, gre verjetno za neodvisno razmerje; če pa oseba, ki je prevzela delo, prejema fiksno plačo na mesec, gre verjetno za odvisno razmerje);
- kako je urejena pravica do odstopa od pogodbe in prevzemanje odgovornosti v zvezi s tem (če sme naročnik odstopiti od pogodbe le z upoštevanjem predpisanih odpovednih razlogov, oseba, ki je prevzela delo, pa sme kadar koli odpovedati pogodbo in pri tem ne prevzame nikakršnih dolžnosti ali odgovornosti glede izvršitve ali dokončanja določenega dela, gre verjetno za odvisno razmerje; če lahko naročnik odstopi od pogodbe le, če se delo ne izvrši po dogovorjenih merilih in če je oseba, ki je prevzela delo, dolžna povrniti škodo naročniku, gre verjetno za neodvisno razmerje).

Davčni uslužbenci naj bi s pomočjo teh meril preučevali posamezen primer glede na dejstva in okoliščine ter ugotavljali, ali gre za odvisno (dohodek iz zaposlitve) ali za neodvisno (dohodek iz dejavnosti) pogodbeno razmerje. Pri tem bodo imeli nemalo težav, predvsem pri posameznikih za dela in storitve, ki niso iz delovnega razmerja niti iz opravljanja dejavnosti. Kot primer naj navedem delo poklicnega novinarja, ki ima sklenjeno delovno razmerje, vendar tudi v prostem času opravlja storitev pisanja člankov. Če novinar ponuja storitve več naročnikom in pri tem uporablja lastna sredstva za pisanje člankov ter bo v celoti nosil tveganje za opravljeno delo, bi navedeno razmerje praviloma moralo biti določeno kot neodvisno, in sicer kot dohodek iz dejavnosti. Dohodek je lahko uvrščen med dohodek iz dejavnosti, če gre za trajno opravljanje dela. Če gre za posamezne storitve, bo dohodek obdavčen kot dohodek, dosežen s posameznim poslom. Navedeni dohodek pa lahko uvrstimo tudi med dohodek iz drugega odvisnega pogodbenega razmerja, če novinar ponuja storitve le enemu naročniku in pri tem nima lastnih sredstev za delo in ne prevzema odgovornosti za opravljeno delo.

»Zaposlitev« za davčne namene torej ni samo »redna zaposlitev«, ni samo »zaposlitev na podlagi delovnega razmerja«, ampak je vsako odvisno pogodbeno razmerje. Delodajalec ni samo delodajalec v »rednem delovnem razmerju«, delojemalec ni le »redno zaposlen« (Dohodek iz zaposlitve, 2004, str. 8).

7.2 DAVČNA OBREMENITEV PLAČ PO STAREM IN NOVEM ZAKONU O DOHODNINI

Po ZDoh-1 bodo izplačevalci akontacijo dohodnine od dohodkov iz delovnega razmerja (plače in pokojnine) vse leto obračunavali po isti dohodninski lestvici, ki bo veljala za tisto leto. Zneski v lestvici za izračun akontacije dohodnine bodo preračunani na en mesec in se bodo smeli uporabljati le pri glavnem delodajalcu, tistem, pri katerem bo zavezanec dosegel pretežni del dohodka iz delovnega razmerja. Pri vseh drugih delodajalcih bo stopnja akontacije dohodnine 25 %.

Novost je tudi, da se smejo pri obračunavanju akontacije dohodnine olajšave upoštevati le pri glavnem delodajalcu. Kar pomeni, da bodo tisti, ki ne prejemajo dohodka od glavnega delodajalca, obdavčeni od višje osnove (saj ne bodo smeli uveljavljati olajšav). Po drugi strani pa s tem odpravimo dilemo obračunavanja akontacije dohodnine. Na primer pri plači zavezanca, ki je zaposlen pri več delodajalcih, pri vsakem nekaj delovnih ur, če mu pri izračunavanju dohodnine vsak upošteva splošno olajšavo, olajšavo za vzdrževane člane, bo znesek njegove akontacije dohodnine bistveno nižji od letne odmerjene dohodnine, saj bo takrat upravičen le do enkratnega uveljavljenja olajšav od seštevka davčnih osnov vseh plač. Takšen način obračunavanja akontacije dohodnine povzroča oziroma povečuje znesek doplačila dohodnine po letni odločbi, hkrati dobi država davek z zamikom in neprimerno kasneje kot od zavezanca, ki ima le enega delodajalca.

Pri obdavčitvi plač se pravila za določanje osnove za izračun akontacije dohodnine ne bodo spremenila za večino davčnih zavezancev. Davčna osnova je bruto plača, zmanjšana za obvezne socialne prispevke in različne olajšave.

Kaj pomenijo olajšave za posameznika z določenim dohodkom po sedanjem in prejšnjem Zakonu o dohodnini? Da bi lahko ocenila, koliko bi določen posameznik plačal davka, sem potrebovala dohodninsko lestvico za leto 2004 in leto 2005 (lestvica v Prilogi 1).

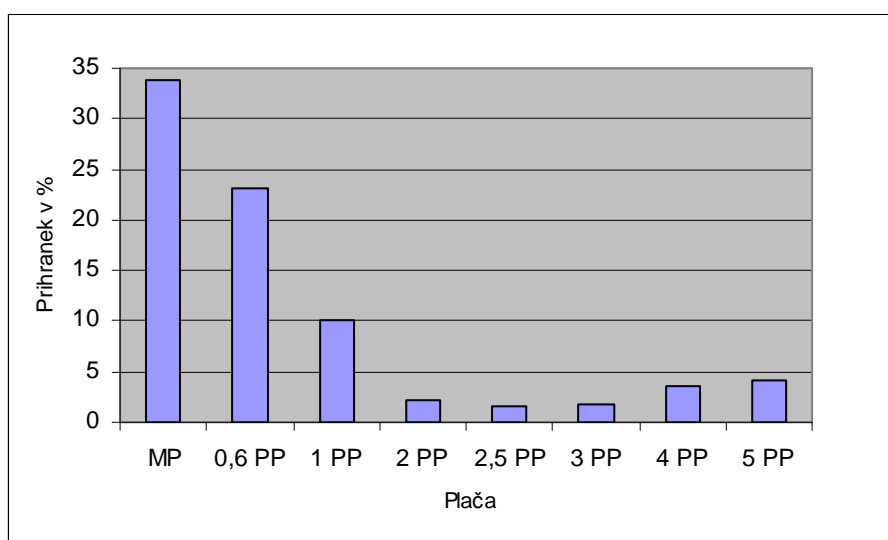
7.2.1 Vpliv splošne olajšave na obdavčitev osebe z določenim dohodkom

Najprej primerjam, koliko se spremeni obdavčitev osebe z določenim dohodkom po sedanjem in prejšnjem Zakonu o dohodnini, če upoštevamo le splošno olajšavo. V prejšnjem Zakonu o dohodnini je znašala splošna olajšava 11 % povprečne letne plače, in sicer za leto 2004 353.194 tolarjev letno. Vsakemu rezidentu se v letu 2005 prizna zmanjšanje letne davčne osnove v višini 564.400 tolarjev letno, pod pogojem, da drug rezident zanj ne uveljavlja

posebne olajšave za vzdrževanega družinskega člana. Zneskovne primerjave so podane v Tabeli 3 (Priloga 2) in ponazorjene s Sliko 3, primerjave povprečnih davčnih stopenj in vpliv splošne olajšave pa v Tabeli 4 (Priloga 2).

Kot je razvidno iz Tabele 3 (Priloga 2), bi dohodninski zavezanci z danimi zneski dohodkov, ki imajo samo plačo in uveljavljajo splošno olajšavo, ki se avtomatično prizna vsakemu zavezancu, v letu 2005 plačali manj dohodnine kot v predhodnem letu. Razlika je največja pri najnižjih plačah, saj bi zavezanec z minimalno plačo plačal kar 34 odstotkov manj dohodnine v letu 2005 kot v letu 2004. Zavezanec, ki prejema 0,6 povprečne plače bi sedaj plačal 23 odstotkov manj, kot bi plačal od enakih dohodkov leta 2004.

Slika 3: Prihranek dohodnine v letu 2005, glede na leto 2004 v %, če se uveljavlja splošna olajšava

Vir: Interni podatki Ministrstva za finance, 2005; Lasten izračun.

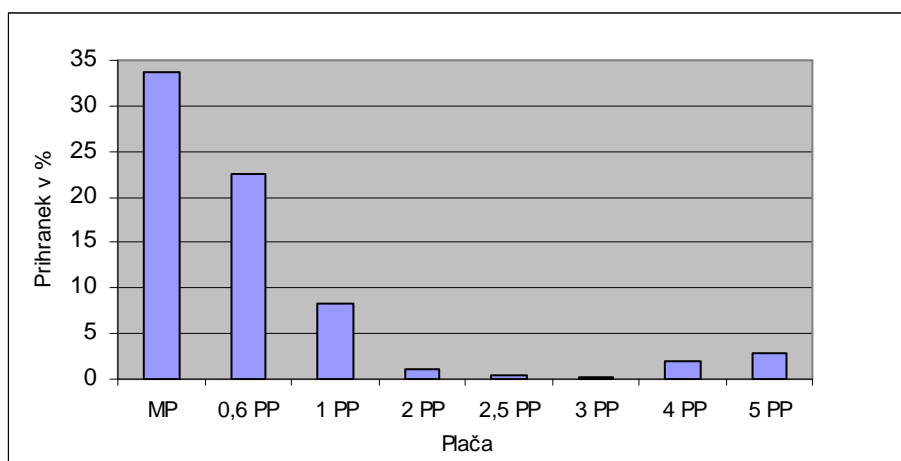
V Tabeli 4 (Priloga 2) je razviden vpliv splošne olajšave na povprečno stopnjo dohodnine. Leta 2005 je splošna olajšava za 60 % višja v primerjavi z letom poprej. Povprečna stopnja dohodnine (PSD1), merjena na celotno davčno osnovo, je pri vseh izračunih nižja v letu 2005 v primerjavi z letom 2004. Razlika je največja pri nižjih plačah. Tako je povprečna davčna stopnja, merjena na celotno davčno osnovo, znašala 7,53 odstotka leta 2005, kar je za 3,84 odstotne točke manj kot v letu 2004. Če merimo povprečno stopnjo dohodnine, ki je dohodnina glede na neto davčno osnovo, vidimo, da je razlika negativna pri tistih zavezancih, ki prejemajo dve, dve in pol ter tri povprečne plače. Kar pomeni, da je obremenitev zavezancev višja v letu 2005 kot v letu 2004. To ne drži, saj je iz Tabele 3 (Priloga 2) razvidno, da je znesek dohodnine nižji v letu 2005. Vse to je posledica spremenjenega določanja neto davčne osnove, zato nam ta kazalec ne pove prave resnice.

7.2.2 Vpliv splošne in nestandardne olajšave na obdavčitev osebe z določenim dohodkom

V Tabeli 5 (Priloga 3) sem primerjala, koliko se spremeni obdavčitev osebe z določenim dohodkom po sedanjem in prejšnjem Zakonu o dohodnini, če poleg splošne olajšave upoštevamo še nestandardno olajšavo, nekateri jo poimenujejo tudi olajšava za izdatke. ZDoh-1 je prinesel spremembo na tem področju, saj se je nestandardna olajšava znižala za eno odstotno točko, in sicer s treh na dva odstotka. Nestandardna olajšava se zavezancem ne prizna avtomatično, ampak je odvisna od njihovih izdatkov v letu, za katero se dohodnina odmerja. Lahko pa se zavezanec odloči, da nestandardne olajšave ne bo uveljavljal. Zneskovne primerjave so podane v Tabeli 5 (Priloga 3) in ponazorjene s Sliko 4, primerjave povprečnih davčnih stopenj pa v Tabeli 6 (Priloga 3).

Iz Tabele 5 (Priloga 3) je razvidno, da so zavezanci z danimi zneski dohodkov, ki imajo samo plačo, splošno olajšavo, ki se jim prizna avtomatično, in uveljavljajo še nestandardno olajšavo v polnem znesku, v drugačnem položaju. Zavezanci, ki prejemajo minimalno plačo, bi še vedno plačali 34 odstotkov manj dohodnine v letu 2005 kot v predhodnem letu. Ravno tako bi zavezanci, ki prejemajo 0,6 povprečne plače, plačali še vedno okrog 23 odstotkov manj dohodnine v letu 2005 kot v letu 2004. Za zavezance, katerih plače so višje od treh povprečnih plač, bi bila dohodnina v letu 2005 zopet nižja kot v letu 2004. Situacija je drugačna pri tistih zavezancih, ki prejemajo dve, dve in pol ter tri povprečne slovenske plače, saj je razlika minimalna. Tako bi zavezanec, ki prejema plačo v višini treh povprečnih slovenskih plač, plačal 5.331 tolarjev manj dohodnine v letu 2005 v primerjavi z letom 2004 oziroma 0,23 odstotka manj. Razlika je zelo majhna, zato lahko pride do primera, ko bi nekdo, ki prejme plačo v višini okrog treh povprečnih plač, plačal v letu 2005 več dohodnine kot v letu 2004.

Slika 4: Prihranek dohodnine v letu 2005, glede na leto 2004 v %, če se uveljavlja splošna in nestandardna olajšava

Vir: Interni podatki Ministrstva za finance, 2005; Lasten izračun.

ZDoh-1 torej zavezancem, ki prejemajo plačo v višini okrog treh povprečnih slovenskih plač in uveljavljajo nestandardno olajšavo ter se jim prizna splošna olajšava, ni prinesel večje spremembe.

Iz Tabele 6 (Priloga 3) je razviden vpliv splošne in nestandardne olajšave na povprečno stopnjo dohodnine. Povprečna stopnja dohodnine, merjena na celotno davčno osnovo, je bila pri vseh plačah nižja v letu 2005 kot v letu 2004. Razlika je največja pri najnižjih plačah, in sicer je najnižja povprečna stopnja dohodnine v letu 2005 7,21 odstotka, leta 2004 pa 10,86 odstotka. Pri zavezancih, ki prejemajo dve, dve in pol ali tri povprečne plače, pa je razlika minimalna. Tako je povprečna stopnja dohodnine, merjena na celotno davčno osnovo pri zavezancu, ki prejema tri povprečne plače v letu 2005 za 0,07 odstotne točke nižja kot v predhodnem letu.

Pri zavezancih, ki prejemajo štiri ali pet povprečnih slovenskih plač, je razlika nekoliko višja, in sicer okrog 1 odstotne točke.

Če merimo povprečno stopnjo dohodnine, ki je dohodnina glede na neto davčno osnovo, s tem izločimo spremembo razlik v olajšavah, bo obremenitev z dohodnino nižja v letu 2005 za odstotno točko pri najnižjih plačah in nekoliko pri najvišjih. Situacija se bistveno spremeni pri zavezancih, ki prejemajo več kot 0,6 povprečne plače do okrog treh povprečnih plač, saj je obremenitev z dohodnino v letu 2005 višja kot v letu 2004. To ne drži, saj je iz Tabele 5 (Priloga 3) razvidno, da so zneski dohodnine v letu 2005 nižji. Iz tega izhaja, da kazalec povprečne stopnje dohodnine glede na neto davčno osnovo ne pove prave resnice, ker upošteva tako spremembo lestvice kot olajšav.

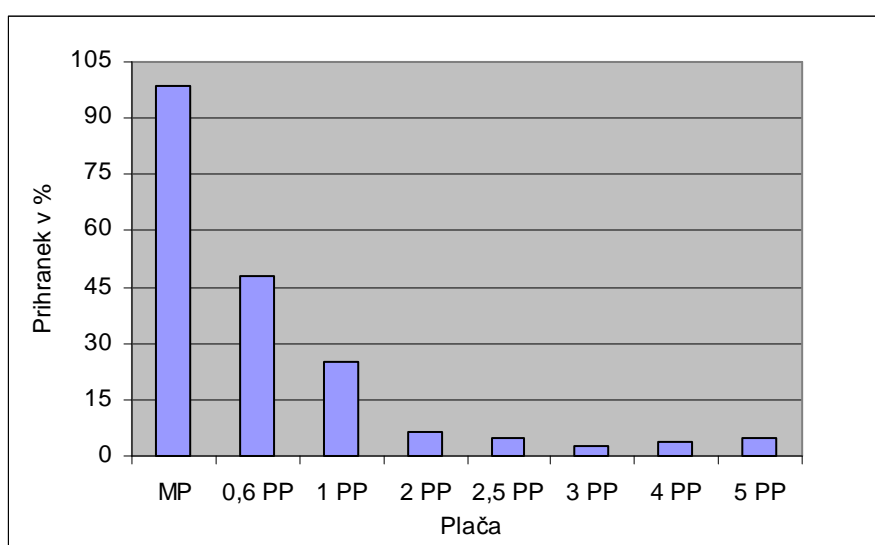
7.2.3 Vpliv splošne in nestandardne olajšave ter olajšave za vzdrževanega družinskega člana

V Tabeli 7 (Priloga 4) sem primerjala, koliko se spremeni obdavčitev osebe z določenim dohodkom po sedanjem in prejšnjem Zakonu o dohodnini, če upoštevamo splošno olajšavo, nestandardno olajšavo in olajšavo za prvega vzdrževanega družinskega člana. ZDoh-1 je prinesel spremembe pri vzdrževanih družinskih članih, in sicer se olajšave za vzdrževane družinske člane ne izražajo v odstotkih od bruto povprečne letne plače, ampak so podane zneskovno. Olajšava za prvega vzdrževanega družinskega člana je leta 2004 znašala 321.085 tolarjev oziroma 10 odstotkov povprečne letne bruto plače. Po ZDoh-1 se davčna osnova za prvega vzdrževanega družinskega člana zmanjša za 474.900 tolarjev v letu 2005. Zneskovne primerjave so podane v Tabeli 7 (Priloga 4) in grafično ponazorjene s Sliko 5 (na str. 15), primerjave povprečnih davčnih stopenj pa v Tabeli 8 (Priloga 4).

Iz Tabele 7 (Priloga 4) je razvidno, da so zavezanci z danimi zneski dohodkov, ki imajo samo plačo, splošno olajšavo, ki se jim prizna avtomatično, in uveljavljajo še nestandardno olajšavo v polnem znesku ter olajšavo za prvega družinskega člana, v bistveno drugačnem položaju.

Davčna razbremenitev je največja pri zavezancih z nižjimi plačami. Zavezanec, ki prejema minimalno plačo, bi leta 2004 plačal 61.087 tolarjev dohodnine, leta 2005 pa samo 796 tolarjev. Nekdo, ki zasluži okrog ene povprečne slovenske plače, bi zaradi spremenjene lestvice in olajšav plačal v letu 2005 približno 25 odstotkov manj dohodnine kot v letu 2004. Bistveno manjša je sprememba pri zavezancu, katerega višina plače znaša okrog treh povprečnih slovenskih plač, saj bi plačal leta 2005 okrog tri odstotke manj dohodnine v primerjavi z letom 2004. Pri višjih plačah je razlika nekoliko višja, a ne bistveno, nekje med tremi in petimi odstotki.

Slika 5: Prihranek dohodnine v letu 2005, glede na leto 2004 v %, če se uveljavlja splošna in nestandardna olajšava ter olajšava za vzdrževanega družinskega člana

Vir: Interni podatki Ministrstva za finance, 2005; Lasten izračun.

V Tabeli 8 (Priloga 4) je razviden vpliv po ZDoh-1 večje splošne olajšave in olajšave za vzdrževanega družinskega člana ter manjše nestandardne olajšave na povprečno stopnjo dohodnine. Povprečna stopnja dohodnine, merjena na celotno davčno osnovo, je pri vseh višinah plač nižja v letu 2005 kot v letu 2004. Obremenitev celotne davčne osnove je nižja pri nižjih plačah. Najnižja je pri zavezancu, ki prejema minimalno plačo, in sicer 0,07 odstotka leta 2005, leta 2004 pa 5,73 odstotka. Pri treh povprečnih plačah bo obremenitev celotne davčne osnove skorajda nespremenjena, v letu 2005 bi bila za 0,8 odstotne točke nižja kot v letu 2004. Pri plačah, višjih od treh povprečnih slovenskih plač, bi bila razlika v obremenitvi celotne davčne osnove okrog 1,5 odstotka.

Če merimo povprečno stopnjo dohodnine, ki je dohodnina glede na neto davčno osnovo, vidimo, da je razlika negativna pri tistih zavezancih, ki prejemajo dve, dve in pol ter tri povprečne slovenske plače. Kar pomeni, da je obremenitev zavezancev višja v letu 2005 kot v letu 2004, kar seveda ni res, glede na podatke v Tabeli 7 (Priloga 4). Zaradi spremenjenega določanja neto davčne osnove nam ta kazalec ne pove prave resnice.

Iz izračunov po starem in novem Zakonu o dohodnini je razvidno, da zneski olajšav pomenijo dohodninsko razbremenitev za zavezance s plačami v nižjih razredih, za vse druge bodo spremembe bistveno manjše, tako navzgor ali navzdol. Najmanjše bodo pri zavezancih, katerih višina plače znaša okrog treh povprečnih slovenskih plač. Spremembe so zaposleni že občutili, predvsem tisti v nižjih dohodninskih razredih, saj so januarja 2005 prejeli nekoliko višje izplačilo plače, kar je posledica spremenjene dohodninske lestvice in olajšav. Država pa je utrpela nekoliko manjši priliv v proračun. Vsekakor pa za visoke in najvišje plače ostane obremenitev z dohodnino malce nižja, a še vedno ena največjih, pri tem je velik del krivde treba pripisati socialnim prispevkom, saj znašajo prispevki delodajalca in delojemalca skupaj kar 38,2 odstotka.

8 DOBIČEK IZ KAPITALA

Po novem bo kapital bolj obremenjen, kot je bil do 31. 12. 2004. Kot dobički iz kapitala so po ZDoh-1 obdavčeni dobički ob prodaji treh skupin kapitala (po ZDoh le dve skupini, in sicer nepremičnine ter drugi vrednostni papirji v kapitalu gospodarskih družb in zadrug):

- nepremičnina, če je bila odsvojitve izvršena pred potekom desetih let od dneva pridobitve (po ZDoh je veljal le triletni rok);
- pretežni lastniški delež ali njegov del;
- drugi vrednostni papirji in deleži v gospodarskih družbah, zadrugah in drugih oblikah organiziranja, če je bila izvršitev izvedena pred potekom treh let od dneva pridobitve.

Stopnja davka na dobiček iz kapitala je 25 odstotkov, kar je manj kot v prejšnjem Zakonu o dohodnini, ko je znašala 30 odstotkov.

Premoženje fizične osebe je vse tisto, kar ji ostane po dohodnini in porabi oziroma je tisto, kar prihrani. To premoženje je lahko v različnih oblikah, na primer nepremičninah ali vrednostnih papirjih in lahko prinašajo donose – najemnine, obresti, dividende. Od teh dohodkov si država zopet vzame svoj del z dohodnino. Fizična oseba lahko svoje premoženje (vrednostne papirje, nepremičnine) proda, kar dohodninska zakonodaja imenuje kapital. Pri prodaji lahko nastane dobiček, kar imenujemo kapitalski dobiček, in tudi od tega dela si država vzame svoj del. Obdavčitev navedenih dohodkov lahko zelo vpliva na zavezance, še posebej kadar želi država vzpodbujati varčevanje, povečati število razpoložljivih najemnih stanovanj, vzpodbuditi promet z vrednostnimi papirji. Torej mora biti obdavčitev dohodkov iz premoženja oziroma kapitala privlačna ali vsaj znosna.

8.1 ČAS PRIDOBITVE IN ODSVOJITVE KAPITALA

Za čas pridobitve kapitala se šteje:

- datum sklenitve pogodbe oziroma datum pravnomočnosti sodne odločbe ali dokončnosti odločbe upravnega organa, na podlagi katere je fizična oseba pridobila kapital; v drugih

primerih pridobitve se za čas pridobitve kapitala šteje datum, ki je razviden iz drugih dokazil;

- datum izdaje gradbenega dovoljenja, kadar se nepremičnina pridobi z graditvijo, ki jo izvaja zavezanec sam;
- datum sklenitve pogodbe med zavezancem in izvajalcem, če se nepremičnina pridobi z graditvijo, ki jo po pogodbi za zavezanca izvaja druga oseba; če zavezanec v dveh letih od podpisa pogodbe ne prevzame zgrajene nepremičnine, se za čas pridobitve šteje datum dejanskega prevzema zgrajene nepremičnine;
- čas pridobitve objekta, kadar se odsvoji objekt, ki stoji na zemljišču, katerega čas pridobitve ni enak času pridobitve objekta; v tem primeru se za čas pridobitve objekta in zemljišča šteje čas pridobitve objekta.

Za čas odsvojitve kapitala se šteje:

- datum sklenitve pogodbe oziroma datum pravnomočnosti sodne odločbe ali dokončnosti odločbe upravnega organa, na podlagi katerega je fizična oseba odsvojila kapital;
- datum, ki je razviden iz drugih dokazil.

Dohodnine se ne plačuje od dobička, doseženega pri prvi odsvojitvi delnic ali deleža v kapitalu, pridobljenega v procesu lastninskega preoblikovanja podjetji v skladu s predpisi, ki urejajo lastninsko preoblikovanje podjetji. Izguba, ki jo zavezanec doseže pri prvi odsvojitvi kapitala, pridobljenega v procesu lastninskega preoblikovanja podjetij, ne zmanjšuje osnove od dobička iz kapitala (Kmetec, 2005, str. 10).

8.2 NEPREMIČNINE

Kot sem že omenila, je bistvena novost, ki jo je prinesel ZDoh-1, obdobje oziroma čas, ki preteče med pridobitvijo in odsvojitvijo nepremičnine. Po ZDoh sta rezident in nerezident obdavčena za dobiček pri prodaji nepremičnine v Sloveniji, če je bila prodaja izvršena pred potekom treh let od dneva pridobitve. Po ZDoh-1 je dobiček rezidenta obdavčen pri prodaji nepremičnine v Sloveniji ali tujini (načelo obdavčitve svetovnega dohodka) in nerezidenta za dobiček v Sloveniji, če je bila prodaja izvršena pred potekom desetih let od dneva pridobitve.

Davčna osnova od dobička iz kapitala je razlika med vrednostjo kapitala ob odsvojitvi in vrednostjo kapitala ob pridobitvi, ki se po ZDoh-1 ne valorizira. Torej se v davčno osnovo vštevata tudi tisti del dobička pri prodaji kapitala, ki izvira iz inflacije.

Vrednost kapitala ob pridobitvi je dokazana nabavna vrednost in določeni stroški. Med stroške sodijo (Dobički iz kapitala, 2004, str. 8):

- vrednost opravljenih investicij na nepremičnini in stroškov vzdrževanja, ki povečujejo uporabno vrednost nepremičnine, če jih je plačal zavezanec;
- znesek davka na dediščine in darila, ki ga je plačal zavezanec ob pridobitvi kapitala;

- provizija, ki jo je plačal zavezanec borzno-posredniški hiši ali nepremičninskemu posredniku za posedovanje pri pridobitvi kapitala, a največ en odstotek nabavne vrednosti kapitala;
- stroški cenitve pridobljene nepremičnine, ko se vrednosti ne da ugotoviti na drug način, a največ v višini 45.000 tolarjev.

Vrednost kapitala ob odsvojitvi je v prodajni ali drugi pogodbi navedena vrednost, ki se zmanjša za nekatere stroške (Dobički iz kapitala, 2004, str. 8):

- plačan znesek davka na promet nepremičnin, ki ga je plačal zavezanec ob odsvojitvi nepremičnine;
- provizijo, ki jo je zavezanec plačal borzno-posredniški hiši ali nepremičninskemu posredniku za posredovanje pri odsvojitvi kapitala, a največ en odstotek od vrednosti kapitala ob odsvojitvi;
- stroške cenitve odsvojene nepremičnine, ki jih je plačal zavezanec, ko se vrednosti ne da ugotoviti na drug način, a največ v višini 45.000 tolarjev.

Primer 1: Nekdo je 1. 2. 2002 na prostem trgu kupil stanovanje, vrednost stanovanja ob pridobitvi, ki je navedena v prodajni pogodbi, znaša 13.000.000. 24. 6. 2005 je stanovanje, v katerem ni bival, prodal za 21.000.000. Na omenjenem stanovanju je imel zavezanec 2.500.000 stroškov vzdrževanja (adaptacija kopalnice, beljenje itd.).

Izračun:

<i>Vrednost kapitala ob pridobitvi</i>	15.675.000
<hr/>	
Nabavna vrednost	13.000.000
Stroški investicij in vzdrževanja	2.500.000
Znesek provizije ²	130.000
Stroški cenitve	45.000
 <i>Vrednost kapitala ob odsvojitvi</i>	 20.325.000
<hr/>	
Prodajna vrednost	21.000.000
Davek na promet nepremičnin ³	420.000
Znesek provizije ⁴	210.000
Stroški cenitve	45.000

² Stroški provizije se priznajo v višini dejanskih stroškov, vendar skupaj največ 1 % od nabavne vrednosti kapitala ob pridobitvi.

³ Davek na promet nepremičnin = 21.000.000 x 0,02 = 420.000 Davčna stopnja znaša dva odstotka.

⁴ Stroški provizije se priznajo v višini dejanskih stroškov, vendar skupaj največ 1 % od vrednosti kapitala ob odsvojitvi, brez upoštevanja zneska davka na promet nepremičnin in stroškov cenitve.

$$\begin{aligned} \text{Davčna osnova} &= \text{vrednost kapitala ob odsvojitvi} - \text{vrednost kapitala ob pridobitvi} \\ &= 20.325.000 - 15.675.000 \\ &= 4.650.000 \end{aligned}$$

$$\text{Davek na dobiček iz kapitala}^5 = 4.650.000 \times 0,25 = \boxed{1.162.500}$$

Vir: Interni podatki Ministrstva za finance, 2005; Lasten izračun.

Nekdo, ki je kupil stanovanje 1. 2. 2002 in ga prodal 24. 6. 2005, je plačal davek na dobiček iz kapitala v višini 1.162.500 tolarjev, ker še ni minilo deset let med pridobitvijo in odsvojitvijo vrednosti kapitala.

OPROSTITEV DOHODNINE

Dobiček iz kapitala ne bo obdavčen z dohodnino ob odsvojitvi stanovanja ali stanovanjske hiše, ki sme imeti največ dve stanovanji, s pripadajočim zemljiščem, v kateri je imel zavezanec prijavljeno stalno prebivališče in je tam dejansko bival vsaj zadnja tri leta. Torej za prodajo stanovanja, v katerem ima zavezanec prijavljeno stalno prebivališče, še naprej velja triletni in ne desetletni rok, ki velja pri drugih nepremičninah.

Za uveljavljanje oprostitve dohodnine pri prodaji stanovanja pred potekom deset let morajo biti izpolnjena naslednja merila (Dobički iz kapitala, 2004, str. 8):

- zavezanec mora v stanovanju imeti stalno prebivališče in v njem prebivati vsaj tri leta (če je zavezanec kupil stanovanje aprila 2002 in se vanj vselil šele oktobra 2002, se dobiček ne bo ugotavljal, če ga bo prodal novembra 2005 ali kasneje);
- triletni rok velja le za tisti del stanovanja ali hiše, v katerem je bival in ga ni oddajal v najem oziroma uporabljal za opravljanje dejavnosti.

8.3 PRETEŽNI LASTNIŠKI DELEŽI IN DRUGI VREDNOSTNI PAPIRJI

Zakon o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh-1) ima vgrajeno davčno »varovalko«, ki je zelo zapletena, nerazumljiva in v praksi težko izvedljiva. Negativna razlika pri prodaji vrednostnih papirjev ali deležev v kapitalu lahko zmanjšuje pozitivno davčno osnovo za dobiček iz kapitala, doseženega pri drugih prodajah kapitala. Posebnost je, da se izguba pri prodaji vrednostnih papirjev in deležev v kapitalu upošteva le, če zavezanec 30 dni pred odsvojitvijo kapitala in po njej ne pridobi vsebinsko istovrstnega nadomestnega kapitala ali pravice do nakupa ali obveznosti nakupa istovrstnega kapitala ali če zavezanec ne odsvoji kapitala in zavezančev družinski član (ali pravna oseba, v kateri ima pretežni lastniški delež) neposredno ali posredno ne pridobi istovrstnega kapitala.

⁵ V navedenem izračunu so upoštevani najvišji stroški, ki jih dopušča ZDoh-1, tako pri pridobitvi kot pri odsvojitvi vrednosti kapitala.

Kot posebnost navaja ZDoh-1 obdavčitev kapitalskih dobičkov iz vzajemnih skladov, ki izvira iz odsvojitve vrednostnih papirjev. Prihodki, ki izvirajo iz iztrženih dobičkov pri naložbah vzajemnega sklada, in del dohodka, ki ga imetnik investicijskega kupona doseže z odsvojitvijo ali unovčitevijo investicijskega kupona kvalificiranega vzajemnega sklada, ki ga je vzajemni sklad dosegel z dobički pri naložbah, se obdavči kot dobiček iz kapitala. Rok za obdavčitev tovrstnih dobičkov, ki jih ponujajo vzajemni skladi, je tri leta.

Po ZDoh, ki je bil v veljavi do 31. 12. 2004, je bil pretežni lastniški delež tisti, na podlagi katerega je imel zavezanec neposredno ali posredno prek povezanih oseb v preteklih petih letih vsaj 10-odstotni delež glasovalnih pravic ali vsaj 10-odstotni delež v kapitalu, pri tem pa se ni obdavčeval dobiček, dosežen z odsvojitvijo pretežnega lastniškega deleža ali njegovega dela.

Po ZDoh-1 je pretežni lastniški delež tisti delež v osnovnem kapitalu v višini najmanj 60 milijonov tolarjev, ki ga ima zavezanec neposredno ali posredno prek povezanih oseb, če kapital gospodarske družbe po pridobitvi lastniškega deleža presega 200 milijonov tolarjev. Delež v osnovnem kapitalu in sorazmerni del drugega kapitala gospodarske družbe se ugotavlja kot povprečje njegove vrednosti po poslovnih poročilih gospodarske družbe za zadnje petletno obdobje pred odsvojitvijo lastniškega deleža. Kapital gospodarske družbe po pridobitvi se ugotavlja kot povprečje njegove vrednosti po zadnjem poslovnem poročilu po pridobitvi. Davčna osnova od dobička iz kapitala, ki je dosežen z odsvojitvijo pretežnega lastniškega deleža, se v primeru, če je od pridobitve do odsvojitve kapitala ali njegovega dela preteklo najmanj tri leta, zmanjša za 60 odstotkov (Davčne novosti in razvojne ovire, 2004, str. 13).

Manjši lastniki po treh letih posedovanja delnic ob njihovi prodaji ne plačajo nobenega davka na kapitalski dobiček, večji oziroma pretežni lastnik pa, četudi predstavlja v vsaki malo večji gospodarski družbi 60 milijonov bolj skromen odstotek delnic.

Kot lahko razberemo, je obdavčitev pretežnih lastniških deležev ena izmed najbolj rigoroznih, ki jih prinaša ZDoh-1. Zato je bil upravičen preplah med lastniki pretežnih lastniških deležev, ki so konec leta 2004 na veliko prenašali svoj kapital. Če tega ne bi storili, bi jim kar naenkrat ob prodaji grozili nikoli pričakovani ogromni zneski dohodnine. Kako učinkovito oziroma neučinkovito je takšno ravnanje države, kakšne bodo posledice takega ravnanja z vidika razvoja gospodarstva, bo znano v bližnji prihodnosti.

8.3.1 Problem obdavčitve prodaje pretežnih lastniških deležev

Z vidika razvoja gospodarstva je obdavčitev prodaje pretežnih lastniških deležev nedvomno zelo škodljiva. Vloga države kot lastnika slovenskih podjetij je v primerjavi z uspešnimi tržnimi gospodarstvi zelo velika. Za bolj dinamičen razvoj slovenskega gospodarstva je potrebna ustrezna konsolidacija lastniške strukture v gospodarskih družbah.

Vloga države se bo nedvomno zmanjševala in prav bi bilo, da bi to izkoristili tudi za močnejše vključevanje zainteresiranih lastniških skupin, kamor gotovo sodijo vodilni menedžerji, širši krog strokovnih delavcev in zaposleni. V večini primerov so se dosedanji menedžersko-delavski odkupi z vidika razvoja podjetij pokazali kot zelo uspešni.

Kot sem že omenila, je nova davčna obremenitev v Sloveniji med lastniki podjetij ustvarila pravi preplah, zato je večina svoje naložbe konec leta 2004 razpršila. Kapital odhaja iz države v tujino, kjer ni te vrste obdavčitve kapitalskega dobička, kar pa je skozi razvojno dioptrijo domačega gospodarstva najbolj zaskrbljujoča možnost. Davčna novost pri obdavčitvi pretežnih lastniških deležev je zelo nevarna, saj lahko oslabi uspešno in učinkovito upravljanje podjetij kot pomemben razvojni element. Če bodo domača podjetja vlagala v tujino, bodo domača podjetja gospodarsko manj učinkovita, upočasnili se bo razvoj gospodarstva, manjše bodo potrebe po delavcih in posledično se bo zmanjševala gospodarska rast. V svetu je ker nekaj držav, ki jih nekateri imenujejo »davčna nebesa« in so primerne lokacije za ustvarjanje novih družb s strani slovenskih podjetij v Evropi (Luksemburg, Nizozemska, Ciper, Andora, Liechtenstein) (Težave davkarjev EU, 2005, str. 20).

Zakaj se je država odločila za takšno ravnanje ravno sedaj, ob koncu privatizacijskega preoblikovanja podjetij? Če je bila dodatna obdavčitev večjih lastnikov zamišljena kot davščina na ekstra kapitalski dobiček, bi morala biti uvedena že pred leti. Bati se je, da bodo pričakovane fiskalne drobtinice čez nekaj let drago plačane s preskromno razvojno dinamiko slovenskega gospodarstva (Davčne novosti in razvojne ovire, 2004, str. 13).

8.4 POSEBNOST PRI PODARITVI V PRVEM DEDNEM REDU

Davčna osnova se v trenutku odsvojitve kapitala ne ugotavlja, če gre za podaritev kapitala (nepremičnine in drugih vrednostnih papirjev pred potekom treh let) zakoncu ali otroku, ki je lasten otrok, posvojenec ali pastorek ali če gre za zamenjavo deleža v okviru zamenjave kapitalskih deležev, združitve ali delitev, kot so opredeljene v zakonu, ki ureja davek od dohodkov pravnih oseb. Ugotavljanje davčne obveznosti se odloži do naslednje morebitne obdavčljive odsvojitve podarjenega kapitala, ki jo opravi zavezanec zakonec ali otrok, oziroma do naslednje obdavčljive odsvojitve kapitala, pridobljenega z zamenjavo. Pri pristojnem davčnem organu je treba odsvojitve kapitala priglasiti, to je pri tistem, kjer nepremičnina leži, oziroma pri vrednostnih papirjih, kjer je vpisan v register. Davčni organ v 15 dneh odloči o odobritvi odloga; če odlog ni odobren, mora zavezanec vložiti napoved za odmero akontacije dohodnine od kapitalskega dobička v desetih dneh od dneva zavrnitve. Z dnem pridobitve podarjenega oziroma zamenjanega kapitala začne pridobitelju teči deset-oziroma triletni rok. **Primer 2:** Mati podari otroku stanovanje. V trenutku odsvojitve se obdavčljivi dobiček ne ugotavlja, saj gre za prvi dedni red. Dobiček bo obdavčen šele, če bo otrok stanovanje prodal pred potekom treh (v njem dejansko biva) oziroma desetih let. Kadar gre za podaritev prvemu dednemu redu pred potekom treh oziroma desetih let, se obdavčitev dobička ne ugotavlja.

9 DOHODKI IZ PREMOŽENJA

Sistem obdavčitve dohodkov iz premoženja se je z uvedbo novega Zakona o dohodnini zelo zapletel. V zakonu so na četrtem mestu od skupin obdavčenih dohodkov navedeni dohodki iz premoženja, med katere sodijo (ZDoh-1, 2005):

- dohodek iz oddajanja premoženja v najem,
- dohodek iz prenosa premoženjske pravice,
- obresti,
- dividende in
- dohodek iz vzajemnih skladov.

Za najemnine in dohodke iz premoženjskih pravic velja, kot bomo videli v nadaljevanju, da so pod določenimi pogoji lahko dohodki iz dejavnosti in ne dohodki iz premoženja. Pojavi se osnovna dilema, s katero se sooči običajna fizična oseba, ki ima na primer dividende, obresti iz dolžniških vrednostnih papirjev, oboje je izvzeto iz obresti od dohodkov iz dejavnosti, ter obresti od posojila, kar ni izvzeto. Kaj je torej s temi obrestmi? Verjetno ni mišljeno, da upokojenec za dohodninske namene opravlja dejavnost, če za obresti posodi ali posoja denar. Po stari kmečki pameti je verjetno prav, da fizična oseba, ki ne opravlja nikakršne dejavnosti in ki prejema obresti, dividende in dohodke iz vzajemnih skladov, prejema dohodke iz premoženja in ne dohodke iz opravljanja dejavnosti. A žal ni tako preprosto napisano v novem Zakonu o dohodnini.

9.1 DOHODEK IZ ODDAJANJA PREMOŽENJA V NAJEM

Dohodek iz oddajanja premoženja v najem je dohodek, dosežen z oddajanjem nepremičnin in premičnin (dohodka iz oddajanja opreme, bivalnika in prevoznega sredstva) v najem. V novem Zakonu o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh-1) je oddajanje premoženja v najem načeloma opredeljeno kot opravljanje dejavnosti. Kar pomeni, da tudi običajna fizična oseba, ki oddaja premoženje v najem, z najemnino dosega dohodke iz opravljanja dejavnosti. Načeloma se za dohodek, dosežen z opravljanjem dejavnosti, šteje dohodek iz opravljanja kakršne koli neodvisne samostojne dejavnosti, vključno z izkoriščanjem premoženja in premoženjskih pravic. Vse skupaj le ni tako rigorozno, saj zakon natančno določa, v katerih primerih se dohodek iz oddajanja premoženja v najem ne uvršča med dohodke iz dejavnosti. Tako bo imel zavezanec v nekaterih primerih možnost izbire, ali se njegovi dohodki od izkoriščanja premoženja in premoženjskih pravic obravnavajo kot dohodki iz opravljanja dejavnosti ali kot dohodki iz premoženja.

9.1.1 Najemnine kot dohodek iz opravljana dejavnosti

Zavezanec se lahko prostovoljno odloči, da se mu dohodek od najemnine šteje kot dohodek iz opravljanja dejavnosti ali kot dohodek iz premoženja. To se bo lahko odločal, če so izpolnjeni naslednji pogoji:

1. za oddajanje v najem ni potrebna registracija;
2. ni identificiran zavezanec za DDV (njegov obdavčljivi promet je nižji od 5 milijonov tolarjev in ni prostovoljno identificiran);
3. oddajanja v najem ne opravlja poleg druge dejavnosti.

Iz navedenih pogojev je odvisno, ali se bo dohodek od najemnine uvrščal med dohodke iz opravljanja dejavnosti ali med dohodke iz premoženja. Če zavezanec izpolnjuje navedene pogoje, se lahko kljub temu odloči, da se mu navedeni dohodek šteje med dohodke iz opravljanja dejavnosti, pri tem ima dve možnosti:

1. davčna osnova od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti, se ugotavlja z upoštevanjem dejanskih prihodkov in odhodkov;
2. davčna osnova od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti, se ugotavlja z upoštevanjem normiranih odhodkov (Priloga 5).

Za ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih stroškov mora zavezanec izpolnjevati določene pogoje, in sicer (Dohodek iz oddajanja premoženja v najem, 2005):

1. znesek najemnin v zadnjih zaporednih dvanajstih mesecih, vključno z mesecem oktobrom tekočega leta, ne presega 3,9 milijona tolarjev;
2. ne zaposluje delavcev;
3. zanj ne velja obveznost vodenja poslovnih knjig;
4. v zadnjih dvanajstih mesecih ni ugotavljal davčne osnove od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti, na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov. Lahko pa je zavezanec v zadnjih zaporednih treh letih ugotavljal davčno osnovo od dohodkov, doseženih z opravljanjem dejavnosti, na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, vendar je na koncu triletnega obdobja dvakrat zaporedoma izpolnjeval 1., 2. in 3. pogoj.

Pri ugotavljanju davčne osnove na podlagi normiranih stroškov se zavezancu priznajo normirani stroški v višini 25 odstotkov.

Če se zavezanec odloči, da se mu dohodki iz oddajanja premoženja v najem štejejo med dohodke iz dejavnosti, bo taka obdavčitev veljala najmanj pet let, torej v tem času ne more spremeniti te vrste dohodka v dohodek iz premoženja.

9.1.2 Najemnine kot dohodek iz premoženja

Nekateri zavezanci imajo pod določenimi pogoji možnost, da se jim dohodek od najemnin za dohodninske namene obravnava kot dohodek iz premoženja. Tako možnost imajo zavezanci, ki niso identificirani za DDV, za njihovo oddajanje v najem ni potrebna registracija in oddajanja v najem ne opravlja poleg druge dejavnosti (glej Prilogo 5). Za ugotavljanje davčne osnove kot dohodkov iz premoženja se priznajo 20-odstotni normirani ali dejanski stroški. Med takšne zavezance lahko uvrstimo upokojenec, zaposlene, gospodinjske pomočnice.

Primer 3: Upokojenec oddaja v najem stanovanje, letna najemnina je 4,5 milijona tolarjev, ni identificiran za DDV. Upokojenec ima za ugotavljanje davčne osnove za dohodninske namene dve možnosti. Lahko se odloči, da se mu davčna osnova ugotavlja kot dohodek iz premoženja z upoštevanjem 20 odstotkov normiranih ali dejanskih stroškov. Po drugi strani pa lahko izbere, da se najemnina šteje kot dohodek iz opravljane dejavnosti brez upoštevanja normiranih odhodkov, saj presega 3,9 milijona tolarjev. Tako se mu davčna osnova ugotavlja kot razlika med dejanskimi prihodki in odhodki.

Kot je razvidno, je ZDoh-1 prinesel bistvene novosti tudi pri obdavčitvi dohodkov iz oddajanja premoženja v najem. Po ZDoh, ki je bil v veljavi do 31. 12. 2004, so se najemnine za oddajanje v najem, če ga opravlja običajna fizična oseba, obravnavale in bile z dohodnino obdavčene kot dohodek iz premoženja, pri tem pa ni bila pomembna višina prejetih najemnin. Pri ugotavljanju davčne osnove so se zavezancu priznali normirani stroški v višini 60 odstotkov za opremljeno stanovanje oziroma 40 za neopremljeno stanovanje (po novem se ne glede na stanje stanovanja priznajo normirani stroški v višini 20 odstotkov). Ravno tako se je lahko fizična oseba odločila, da se ji najemnine za oddajanje v najem štejejo kot dohodek iz opravljanja dejavnosti z upoštevanjem normiranih stroškov v višini 40 odstotkov (po novem le 25 odstotkov).

Prvi je davčno ugodje pri visokih zneskih najemnin zmotil že Zakon o davku na dodano vrednost, saj mora vsaka oseba z več kot 5 milijoni tolarjev prejetih najemnin v zadnjih 12 mesecih obvezno obračunavati DDV, ne glede na siceršnji status, dohodke ali kar koli drugega. Dodatno pa je zožil davčne ugodnosti še novi Zakon o dohodnini, saj oseba, katere dohodki presežejo znesek 5 milijonov tolarjev (kar pomeni, da je obvezno identificirana za DDV), štejejo kot dohodek iz opravljanja dejavnosti (na primer kot samostojni podjetnik posameznik). Edino, kar ostaja skupno prejšnjemu in novemu Zakonu o dohodnini, je stopnja davka, le-ta še vedno znaša 25 odstotkov.

9.2 DOHODEK IZ PRENOSA PREMOŽENJSKE PRAVICE

Nova dohodninska zakonodaja je posegla tudi na to področje in dvignila veliko prahu med številni skupinami, ki dosegajo tovrstne dohodke. To so predvsem avtorji, športniki, umetniki, izumitelji in kulturniki.

V prejšnjem Zakonu o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh) je dohodek iz prenosa premoženjske pravice, če ga neodvisno in samostojno, kar pomeni ne v okviru redne zaposlitve, opravlja običajna fizična oseba, obravnavan in z dohodnino obdavčen kot dohodek iz premoženjskih pravic, pri tem pa ni bila pomembna višina prejetih dohodkov. Oseba je morala biti zavezanec za DDV, če so njeni dohodki v zadnjih 12 mesecih presegli 5 milijonov tolarjev, vendar ne glede na siceršnji status, dohodke ali kar koli drugega. Pri ugotavljanju davčne osnove od dohodka iz prenosa premoženjske pravice so se priznali 40-odstotni normirani stroški.

Kot vidimo, je bila davčna obravnava tovrstnih dohodkov zelo mila. V praksi je zaradi sorazmerno ugodne davčne obravnave in želje po zmanjšanju davčne obremenitve prihajalo do zlorab. Marsikdo si je običajno umsko delo, ki nima zveze s prenosom avtorskih pravic, izplačal kot dohodek iz prenosa premoženjske pravice, čeprav bi moralo biti obdavčeno kot prejemek za storitev ali posel. Dogajalo se je celo, da si je oseba izplačala dohodek za prenos premoženjske pravice, čeprav je oseba avtorsko delo ustvarila in prenesla v okviru delovnega razmerja, za kar bi morala biti plačana z visoko obdavčeno plačo. Kot je razvidno, so bili avtorski honorarji nekakšen postranski dohodek fizičnih oseb, ki so dopolnjevali »redne« dohodke (plače, pokojnine itd.). Zaradi številnih ugodnosti, ki jih je ponujal ZDoh in so jih osebe ustrezno izkoriščale, je bila davčna obravnava dohodka iz prenosa premoženjske pravice zelo sporna in skrajni čas je bil, da se uredi obravnava tovrstnih dohodkov.

V novem Zakonu o dohodnini je marsikaj drugače. Zoper zlorabljanja ugodne davčne obravnave so davčne oblasti natančneje predpisale, kateri so in kako se obdavčujejo tovrstni dohodki. S tem naj bi zavezancem zmanjšali maneverski prostor, ki so ga nekateri izkoriščali. Najprej bo treba preveriti, ali gre za prodajo materialnih premoženjskih pravic, saj ni vse prodaja avtorskih pravic, kar naredi nekdo bolj z glavo kot z rokami. O tem bosta odločala Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah, ZASP-UPB1 (Ur. l. RS, št. 94/2004), ki ureja področje avtorstva, in Zakon o industrijski lastnini, ki ureja področje znaka razlikovanja, izuma, videza izdelka, formule, postopka, načrta, tehnične izboljšave ipd.

Načeloma je prodajanje premoženjskih pravic opravljanje dejavnosti. Običajna fizična oseba, ki ima dohodke s izkoriščanjem premoženjskih pravic, vendar nima statusa samostojnega umetnika (ni zasebnik), dosega dohodke iz opravljanja dejavnosti. Za dohodek, dosežen z opravljanjem dejavnosti, se načeloma šteje dohodek, dosežen z opravljanjem kakršne koli neodvisne samostojne dejavnosti – podjetniške, poklicne ali kake druge, vključno s izkoriščanjem premoženja in premoženjskih pravic. Zavezanec bo v nekaterih primerih imel možnost izbire, ali se njegovi dohodki od premoženjskih pravic štejejo za dohodke iz opravljanja dejavnosti ali za dohodke iz premoženja.

Po ZDoh-1 je pri obravnavi dohodkov iz prenosa premoženjskih pravic pomembno neodvisno oziroma odvisno razmerje. Treba je določiti, ali je prenos premoženjske pravice nastal v odvisnem oziroma v neodvisnem razmerju prejemnika dohodka do izplačevalca. Če je prenos premoženjske pravice nastal v odvisnem razmerju, bo dohodek obravnavan kot dohodek iz zaposlitve, če v neodvisnem razmerju, pa kot dohodek iz opravljanja dejavnosti ali kot

dohodek iz premoženjskih pravic. Za določitev, ali je dohodek nastal v odvisnem oziroma neodvisnem razmerju, se upošteva več meril (glej poglavje 7.1).

Prodaja avtorskih pravic se v ZDoh-1 lahko obravnava na tri načine:

1. dohodek iz zaposlitve,
2. dohodek iz dejavnosti,
3. dohodek iz premoženja (Priloga 6).

Dohodek, ki je izplačan na podlagi avtorske pogodbe, je avtorski honorar in je lahko prejet:

- za stvaritev avtorskega dela ali
- za uporabo avtorskih del na podlagi prenosa avtorske pravice oziroma pravice uporabe avtorskega dela na drugo osebo.

Dohodek, prejet za stvaritev avtorskega dela, je dohodek iz dela oziroma opravljanja storitev. Dohodek iz uporabe oziroma izkoriščanja avtorskega dela, ko avtor prenese pravico uporabe avtorskega dela oziroma avtorsko pravico na drugo osebo, je dohodek, prejet za uporabo avtorskih del. Avtorska pravica je pravica avtorja do izkoriščanja lastnega dela. Na podlagi same stvaritve dela pripada avtorska pravica avtorju. Avtorsko delo torej lahko uporablja oziroma izkorišča avtor sam ali pa prenese pravico do uporabe na drugo osebo. V tem primeru govorimo o materialnih avtorskih pravicah, ki so zlasti pravica razmnoževanja, javnega prikazovanja, snemanja, tehničnega postopka, predelave ipd. Materialne avtorske pravice se prenašajo s pogodbo ali z dedovanjem (Davčna obravnava avtorskih honorarjev po novem Zakonu o dohodnini, 2004).

9.2.1 Prenos premoženjske pravice v odvisnem razmerju

Zaposlitev je vsako pogodbeno razmerje, na podlagi katerega ima fizična oseba pravico do plačila za opravljeno fizično ali intelektualno delo, vključno z ustvarjanjem ali izvedbo avtorskega dela in ne glede na čas trajanja zaposlitve. Dohodek iz zaposlitve je vsak dohodek v vsaki obliki, ki ga prejme fizična oseba v odvisnem razmerju ali zaradi odvisnega razmerja z izplačevalcem. Ta dohodek se naprej deli na dohodek iz zaposlitve in na dohodek iz drugega pogodbenega odvisnega razmerja. Dohodek iz delovnega razmerja vključuje poleg plače, regresa, bonitete itd. tudi dohodke, ki izhajajo iz avtorskega dela, ustvarjenega iz delovnega razmerja, iz izvedb avtorskih in folklornih del iz delovnega razmerja in dohodke, ki izhajajo iz inovacij, ustvarjenih v delovnem razmerju, ne glede na obliko pogodbe, ki je podlaga za izplačilo teh dohodkov (Obdavčitev dohodka za stvaritev avtorskega dela v delovnem razmerju, 2005).

Primer 4: Oseba, ki je v delovnem razmerju, je v času zaposlitve ustvarila avtorsko delo v višini 2,5 milijona tolarjev, pri tem pa ni prišlo do prenosa premoženjske pravice na ustvarjenem avtorskem delu, ampak le do njegove stvaritve, je v celoti obravnavan kot dohodek iz drugega pogodbenega razmerja.

Primer 5: Oseba, ki je v delovnem razmerju, je v času zaposlitve ustvarila neko inovacijo in s tem izgubila materialno avtorsko pravico, saj ta pravica avtomatično za 10 let preide na delodajalca. Delodajalec mu je za avtorsko stvaritev izplačal plačo v višini 1,5 milijona tolarjev, lahko pa bi mu izplačal tudi avtorski honorar, vendar bi bil le-ta obravnavan kot dohodek iz zaposlitve, kar pomeni, da je treba plačati določene prispevke.

Primer 6: Oseba, ki je v občasnem pogodbenem razmerju z izplačevalcem avtorskega honorarja in dela po navodilih izplačevalca, z njegovimi sredstvi, prejme dohodek v višini 500.000 SIT. Iz primera izhaja, da oseba nastopa v odvisnem razmerju do izplačevalca, kar pomeni, da bodo njeni dohodki obdavčeni kot dohodki iz drugega odvisnega pogodbenega razmerja. Za dohodke o pogodbi o delu velja, da se plačujejo samo nekateri pavšalni prispevki za socialno varnost (Obdavčitev avtorskega dela izplačanega fizični osebi kot dohodek iz drugega pogodbenega razmerja, 2005).

Tako je v ZDoh-1 avtorsko delo, ki izhaja iz delovnega razmerja in je izplačano v obliki plače, obdavčeno kot dohodek iz zaposlitve. Za tovrstne dohodke je značilno, da se ne plačuje davka na izplačane plače, ki se obračunava in plačuje od bruto plač, plačuje pa se prispevke za socialno varnost.

9.2.2 Prenos premoženjske pravice v neodvisnem razmerju

Dohodek od prodaje premoženjskih pravic je načeloma opravljanje dejavnosti. Da se dohodki štejejo za dohodke iz opravljanja dejavnosti, ni več pogoj vpis v register oziroma evidenco. Kot je razvidno iz Slike 2 v Prilogi 6, je davčna osnova od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti, dobiček, ugotovljen kot razlika med prihodki in odhodki. Prihodki in odhodki se ugotavljajo na podlagi vodenja poslovnih knjig. Zavezanci, ki ne vodijo poslovnih knjig po drugih predpisih, jih vodijo, kakor je to določeno za samostojne podjetnike posameznike. Osebe, ki prijavljajo dohodke iz premoženjskih pravic in opravljajo dejavnost, bodo vodile knjige, kakor velja za samostojne podjetnike posameznike, in plačevale akontacijo dohodnine, kakor velja za dejavnost.

Iz Slike 2 v Prilogi 6 je razvidno, da se dohodki iz prenosa premoženjskih pravic lahko obravnavajo kot dohodki iz opravljanja dejavnosti z upoštevanjem normiranih stroškov. Omenjene stroške v višini 25 odstotkov lahko uveljavljajo zavezanci, če ne zaposlujejo delavcev, vodijo samo knjigo prejetih in izdanih računov, niso identificirani za DDV in njihovi prihodki v zadnjih dvanajstih mesecih, vključno z mesecem oktobrom tekočega leta, ne presegajo 3,9 milijona tolarjev. Akontacijo dohodnine izračuna, odtegne in plača plačnik davka ob izplačilu dohodkov po stopnji 25 odstotkov ali manj.

Primer 7: Radijski voditelj, ki je redno zaposlen na Radiu Slovenija, zunaj svojega delovnega razmerja s svojimi sredstvi opravlja novinarski poklic. Svojo materialno pravico do pisanja v časopisih proda za letno 2,5 milijona tolarjev in ni identificiran za DDV. Za namene

obdavčitve ima dve možnosti (glej Slika 2, Priloga 6). Prvič si lahko izbere obdavčitev, kot velja za dohodek iz opravljanja dejavnosti, vendar bo taka odločitev potem veljala najmanj pet let, pri tem bo znašal znesek davka 625.000 SIT. Zavezanec se lahko odloči za ugotavljanje davčne osnove s 25-odstotnimi normiranimi stroški in plača 468.750 SIT davka. Drugič se lahko zavezanec odloči za obdavčitev honorarjev kot dohodkov iz premoženja in ugotavlja davčno osnovo s upoštevanjem 10 odstotkov normiranih stroškov in plača 562.500 SIT davka. Izračun davka je poenostavljen, saj ne upošteva dohodka iz redne zaposlitve in olajšav.

Primer 8: Fotograf s statusom samozaposlenega v kulturi dobi od časopisne hiše 4,8 milijona tolarjev in je prostovoljno identificiran za DDV. Ker je njegov dohodek nad 3,9 milijona tolarjev, bo moral ugotavljati dohodek iz dejavnosti kot razliko med prihodki in odhodki, pri tem pa bo plačal 1.200.000 davka. Primer je poenostavljen, saj ne upošteva olajšav.

Po zelo utečeni praksi, ki se je lahko uporabljala do 31. 12. 2004, se je vsak dohodek, izplačan na podlagi avtorske pogodbe (ne glede na to, ali je bil to dohodek za stvaritev avtorskega dela ali za prenos avtorske pravice na drugo osebo in ne glede na razmerje oziroma status, v katerem je posameznik ustvaril avtorsko delo), v celoti obravnaval kot dohodek iz avtorskih pravic.

Po ZDoh-1 bodo torej opravljali dejavnost prodajalci premoženjskih pravic ne glede na siceršnji status, nekateri se bodo za to prostovoljno odločili. Izenačene bodo vse osebe, ki neodvisno prodajajo premoženjske pravice, ne glede na to, ali so vpisane v kakšen register ali so običajni zaposleni ali gospodinje. Za namene obdavčitve se ti dohodki štejejo za dohodek iz opravljanja dejavnosti.

9.2.3 Prenos premoženjske pravice kot dohodek iz premoženja

Določeni zavezanci bodo lahko izbrali, da se jim davčna osnova ugotavlja z 10-odstotnimi normiranimi stroški. To možnost bodo imeli zavezanci, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:

- niso identificirani za DDV (tako obvezno kot prostovoljno);
- za prodajo pravic ni potrebna registracija;
- prodaje pravic ne opravljajo poleg druge dejavnosti.

Takšno davčno obravnavo si lahko izbere na primer upokojenec, ki napiše roman. Založba, ki bo knjigo izdala, upokojencu izplača avtorski honorar v znesku 4,5 milijona tolarjev. Upokojenec torej avtorskega honorarja ne prejme od delodajalca, ampak iz drugega vira (založba). Takšen dohodek je obravnavan kot dohodek iz prenosa premoženjske pravice, pri tem so avtorju priznani normirani stroški v višini 10 odstotkov dohodka. Lahko pa bi si upokojenec izbral, da se njegovi dohodki štejejo kot dohodki iz opravljanja dejavnosti, pri tem bi se mu davčna osnova ugotavljala kot razlika med prihodki in odhodki. Ker so prihodki višji od 3,9 milijona tolarjev, možnosti uveljavljanja normiranih odhodkov ne bi imel.

9.2.4 Posebna osebna olajšava

Posebna osebna olajšava se prizna rezidentu, ki samostojno opravlja specializiran poklic na področju kulturne dejavnosti in je vpisan v razvid samozaposlenih v kulturi, pri tem pa mora izpolnjevati naslednje pogoje:

- je to poklic, ki je značilen samo za področje kulturne dejavnosti;
- nima sklenjenega delovnega razmerja;
- ne opravlja druge dejavnosti.

Omenjena olajšava znaša 15 odstotkov doseženih prihodkov iz dejavnosti, vendar le do višine 3,9 milijona tolarjev prihodkov. Znesek 3,9 milijona tolarjev ni pogoj za uveljavljanje posebne osebne olajšave, temveč je znesek, do katerega se olajšava prizna. Samozaposlenim v kulturi, ki dosežejo v davčnem letu več kakor 3,9 milijona tolarjev prihodkov (npr. 5 milijonov), se lahko prizna posebna olajšava le v višini 15 % do 3,9 milijona tolarjev, in to je 585.000 tolarjev. Samozaposlenim v kulturi, ki dosežejo manj kakor 3,9 milijona tolarjev prihodkov, na primer 3 milijone tolarjev, se prizna olajšava v višini 15 % njihovih prihodkov, to je 450.000 tolarjev (Posebna osebna olajšava, 2005, str. 26; Opravljanje storitev novinarjev, ki so vpisani v razvid samostojnih novinarjev, 2005). Ravno tako se prizna posebna osebna olajšava zavezancem, ki ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih stroškov. Za te zavezance velja, da bodo obremenjeni enako, kot so bili v prejšnjem Zakonu o dohodnini, ko so se jim priznali 40-odstotni normirani stroški. Po novem bodo ugotavljali davčno osnovo z upoštevanjem 25 odstotkov normiranih stroškov od prihodkov in 15 odstotkov posebne osebne olajšave od prihodkov. Skupno znaša seštevek olajšav še vedno 40 odstotkov.

9.3 OBRESTI

Po ZDoh, ki je bil v veljavi do 31. 12. 2004, so bile obresti kot oblika dohodkov iz premoženja v davčno ugodnejšem položaju v primerjavi z drugimi podobnimi dohodki od naložb premoženja fizične osebe. Obdavčene so bile le obresti na posojila, dana fizičnim in pravnim osebam, medtem ko so bili drugi dohodki od premoženja načeloma obdavčeni (dividende, najemnine). Zato je v ZDoh-1 predvideno širše obdavčevanje obresti, da bi zagotovili večjo davčno nevtralnost pri obdavčevanju dohodka iz različnih naložb.

9.3.1 Obdavčitev obresti

Kot obresti, ki predstavljajo obdavčljiv dohodek, se obdavčuje vsako nadomestilo v zvezi s finančnim dolžniškim dogovorom, ki ne predstavlja vračila glavnice iz finančno dolžniškega razmerja, vključno z nadomestili za tveganje ali za zmanjšanje vrednosti glavnice iz finančno dolžniškega razmerja zaradi inflacije, če ni z Zakonom o dohodnini drugače določeno. Kot obresti se obdavčujejo tudi diskonti, bonusi, premije in podobni dohodki iz finančno

dolžniškega razmerja ali dogovora, ki se nanaša na finančno dolžniško razmerje (ZDoh-1, 2005).

Med obresti, ki so predmet obdavčitve, prištevamo (Obresti rezidenta, 2005, str. 10):

- obresti od danih posojil;
- obresti od dolžniških vrednostnih papirjev;
- obresti na denarne depozite fizičnih oseb pri bankah in hranilnicah (tj. obresti na hranilne vloge, vloge na vpogled, vezane vloge, depozite z odpovednim rokom oziroma brez odpovednega roka ipd.) ter drugih podobnih finančnih terjatev do dolžnikov;
- del dohodka iz vzajemnih skladov, ki izvira iz obresti;
- dohodek iz pogodbe o življenjskem zavarovanju in
- v obdavčljiv dohodek se vštevata tudi dohodek iz oddajanja v finančni najem.

Ne glede na zgoraj omenjene obresti, ki so predmet obdavčitve, ZDoh-1 izrecno navaja:

- da se obresti, razen obresti na posojila, dana fizičnim in pravnim osebam, obračunane do dneva uporabe ZDoh-1, ne obdavčijo (Obdavčitev obresti od posojil, 2005);
- da se obdavčijo premije iz Nacionalne stanovanjske varčevalne sheme, ki jih varčevalcem v shemi zagotavlja država, od dneva začetka uporabe ZDoh-1;
- da se dohodek, dosežen na podlagi življenjskega zavarovanja, sklenjenega pred dnem začetka uporabe ZDoh-1, ne obdavčuje.

Opredelitev obresti kot predmeta obdavčitve je zelo široka, saj zajema načeloma vse obresti in njihove ekonomske substitute. Taka opredelitev je bila potrebna zaradi celovite vključitve obresti iz dolžniških vrednostnih papirjev, saj se te obresti (glede na različne vrste vrednostnih papirjev) lahko dosežejo v obliki povečanja vrednosti vrednostnega papirja ali v obliki vnaprej določenega plačila (izplačilo kuponov).

9.3.2 Davčna osnova

Davčna osnova so dosežene obresti, ki pa se pri različnih dohodkih iz naslova obresti za dohodninske namene obravnavajo različno. Davčna osnova od dohodka iz življenjskega zavarovanja je razlika med prejetim izplačilom in vplačilom. V primeru obročnih vplačil se vrednost vplačil določi kot seštevek vseh obročnih vplačil. V primeru, ko izplačilo ni prejeto v enkratnem znesku, temveč obročno, se vplačilo oziroma seštevek vseh obročnih vplačil porazdeli enakomerno med obdobja izplačevanja obročnih izplačil. Če celotno obdobje izplačevanja obročnih izplačil v pogodbi o življenjskem zavarovanju ni določeno, se kot celotno obdobje izplačevanja obročnih izplačil upošteva razlika med zavezančevo starostjo v času, ko prvič prejme obročno izplačilo, in pričakovano življenjsko dobo zavezanca, ki se določi glede na podatek Statističnega urada Republike Slovenije o povprečni življenjski dobi moškega ali ženske (ZDoh-1, 2005). **Primer 9:** Davčni zavezanec je 1. 1. 2005 sklenil življenjsko zavarovanje za deset let. Mesečni obrok znaša 10.000 tolarjev. Po preteku desetih let prejme zavezanec enkratno izplačilo v višini 1.300.000 tolarjev. Razlika, ki jo zavezanec

doseže med vplačanimi zneski in izplačilom, so obresti in znašajo 100.000 tolarjev. Davčna osnova od doseženih obresti je 0, saj so obresti do zneska 300.000 tolarjev na letni ravni neobdavčene.

Davčna osnova od dohodka iz finančnega najema je del plačila finančnega najemjemalca finančnemu najemodajalcu, ki ne predstavlja vračila glavnice (ZDoh-1, 2005).

Pri ugotavljanju letne davčne osnove je za določene vrste obresti določen neobdavčen del dohodka. S tem naj bi se nekako ublažil negativen učinek uvedbe obdavčitve obresti na obseg varčevanja in izvzel iz obdavčitve predvsem večino malih varčevalcev.

V letno davčno osnovo rezidenta se ne vštevajo obresti, ki ne presegajo 300.000 tolarjev, na:

- denarne depozite fizične osebe pri bankah in hranilnicah, ustanovljenih v skladu s predpisi v Sloveniji, vključno z dohodki iz varčevalnih pogodb po Nacionalni stanovanjski varčevalni shemi, ki je sklenjena za deset let, razen obresti pri odstopu od te varčevalne pogodbe (Obdavčitev obresti in premij iz naslova nacionalne stanovanjske varčevalne sheme (NSVS, 2005));
- dohodek iz vzajemnih skladov, ki se izplačuje v obliki obresti;
- denarne depozite fizične osebe pri bankah drugih držav članic EU (Obdavčitev obresti od denarnih depozitov pri bankah, 2005);
- dolžniške vrednostne papirje, s katerimi se trguje na borznem trgu v Sloveniji in na priznanih borzah v drugih državah članicah EU (ZDoh-1, 2005).

Dohodek, ki presega navedeni znesek, se všteva v davčno osnovo v višini, ki presega navedeni znesek (ZDoh-1, 2005).

9.3.3 Prehodno obdobje obdavčitve obresti

Za obdavčitev obresti na letni ravni je določeno prehodno obdobje obdavčitve v letih 2005 in 2008. Tako se v letno davčno osnovo od zgoraj navedenih obresti v letu 2005 všteva 10 odstotkov, v letu 2006 25 odstotkov, v letu 2007 40 odstotkov in v letu 2008 75 odstotkov obresti oziroma dohodka, ki presegajo letni neobdavčen del v višini 300.000 tolarjev. Po omenjenem obdobju bo v letno davčno osnovo vključen celotni znesek obresti, ki presega neobdavčen del. Tako bo celotni znesek obresti, ki bodo presegle znesek 300.000 tolarjev, obdavčen šele v letu 2009 (Dohodki iz premoženja, 2004, str. 8-9).

Primer 10: Fizična oseba ima sklenjeno dolgoročno vezavo svojih denarnih sredstev, pri kateri se obresti izplačajo ob zapadlosti in znesek obresti lahko v nekaj letih naraste za 300.000 tolarjev ali več.

Za ugotavljanje davčne osnove ima zavezanec dve možnosti:

1. zavezanec ima možnost, da se v davčno osnovo od obresti, doseženih v primeru vezanih denarnih sredstev, z ročnostjo daljšo od enega leta, pri katerem zavezanec ne more razpolagati s privarčevanimi sredstvi pred potekom datuma vezave brez bistvenega zmanjšanja obresti, štejejo obresti, obračunane za obdobje davčnega leta. O tem mora zavezanec obvestiti banko v Republiki Sloveniji na obrazcu, ki ga predpiše minister, pristojen za finance. Predlagano obvestilo obvezuje banko in davčnega zavezanca, da v davčnem letu obračunane obresti davčnega zavezanca, ki predloži takšno obvestilo, obravnava enako, kot da so izplačane. Davčni zavezanec mora potrjena obvestila oziroma obrazec, ki jih je prejel od banke, hraniti in jih predložiti na zahtevo davčnega organa. To pomeni, da obvestil, predloženih bankam, ni treba hkrati predložiti tudi davčnemu organu, ampak je treba obvestila hraniti in jih predložiti davčnemu organu le na njegov poziv (Obvestilo o uveljavljanju davčne osnove po 73. členu Zakona o dohodnini od obresti od dolgoročno vezanih denarnih sredstev in dolgoročnega varčevanja pri bankah in hranilnicah v Republiki Sloveniji, 2005);
2. zavezanec ima možnost, da se mu obresti, ki jih prejme ob koncu vezave, torej po poteku pogodbe oziroma obdobja, za katero je bila vezava sklenjena, všttevajo v davčno osnovo le na koncu ob dejanskem izplačilu. V tem primeru ni letnega všttevanja v davčno osnovo, kar pomeni, da bo obdavčitev le na koncu in načeloma po višji stopnji obdavčitve, kot če bi bile obresti obdavčene vsako leto posebej.

9.3.4 Akontacija dohodnine

Stopnja akontacije dohodnine od obresti je 25 odstotkov od davčne osnove. Od obresti na denarne depozite fizične osebe pri bankah in hranilnicah v Sloveniji in pri bankah v drugih državah članicah EU, vključno z dohodki iz varčevalnih pogodb po Nacionalni stanovanjski varčevalni shemi, od dohodkov kvalificiranega vzajemnega sklada, ki se izplačujejo v obliki obresti, in od obresti na dolžniške vrednostne papirje, s katerimi se trguje na borznem trgu v Sloveniji in na priznanih borzah v drugih državah članicah EU, se ne izračunava in ne plačuje akontacija dohodnine (ZDavP-1, 2005). Omenjene obresti se všttevajo v letno davčno osnovo nad zneskom 300.000 tolarjev in so obdavčene z dohodnino. Torej obresti, za katere ni bila plačana akontacija dohodnine, in samo zanje velja, da do zneska 300.000 niso obdavčene, nato pa se obdavčijo tako, kot navaja prehodno obdobje, se všttevajo v letno dohodninsko osnovo. Za vse druge obresti in dohodke, ki se obravnavajo kot obresti (obresti od danih posojil, dohodki iz življenjskega zavarovanja, dohodki iz finančnega najema, vsakovrstne druge obresti oziroma nadomestilo iz finančno dolžniškega razmerja), se plačuje akontacija dohodnine in so obdavčene v celoti (Dohodki iz premoženja, 2004, str. 11-12).

Primer 11: Fizična oseba sklene z banko v Sloveniji dolgoročen depozit, obdobje vezave je od 15. 8. 2004 do 15. 10. 2005. Omenjena oseba prejme v letu 2005 še obresti od danega posojila.

Obresti, ki jih fizična oseba doseže v obdobju od 1. 1. 2005 do 15. 10. 2005 na dolgoročen depozit, se vštejejo v letno davčno osnovo po dohodninski napovedi za leto 2005, obdavčenih pa bo le 10 odstotkov zneska obresti, ki bodo presegle znesek 300.000 tolarjev. Banka ne bo odtegnila akontacije dohodnine od omenjenega depozita. Obresti, obračunane do 31. 12. 2004, niso obdavčene. Drugače pa je v primeru obdavčitve obresti, ki jih prejme fizična oseba od danega posojila. V tem primeru bo treba plačati akontacijo dohodnine (25 odstotkov) in znesek obresti se všteje v letno davčno osnovo za leto 2005 v celoti.

9.3.5 Obdavčitev obresti nerezidenta

Fizična oseba, ki je rezident druge države članice EU, ne plačuje dohodnine od dohodkov v obliki plačila obresti, ki imajo vir v Sloveniji. Tako ne plačuje dohodnine od obresti od posojil, od dolžniških vrednostnih papirjev, od denarnih depozitov pri bankah in hranilnicah ter drugih podobnih finančnih terjatev do dolžnikov, ki imajo vir v Sloveniji, ter od dohodkov iz vzajemnih skladov in dobičkov iz kapitala, ki imajo vir v Sloveniji in se obravnavajo kot obresti, če je upravičeni lastnik navedenih obresti ali dohodka (Obdavčitev obresti dolžniških vrednostnih papirjev, 2005). Tak dohodek ne bo obdavčen v Sloveniji, ampak v državi rezidence fizične osebe. Za avtomatsko izmenjavo informacij ima Slovenija sklenjene konvencije⁶ o izogibanju dvojnega obdavčevanja.

9.3.6 Zakaj varčevati v Avstriji?

Leta 2003 je bila sprejeta direktiva o obdavčitvi obresti, katere osnovni cilj je učinkovita obdavčitev obresti (Council Directive 2003/48/EC of 3 June 2003 on taxation on savings income in the form of interest payments, 2005). Le-ta naj bi se uresničevala skozi avtomatsko izmenjavo informacij med državami članicami EU in se začela uporabljati s 1. julijem 2005. Že od začetka pogajanj je prihajalo do neprestanih nesoglasij med državami članicami EU, ki so zagovarjale avtomatsko izmenjavo informacij, ter tistimi, ki so zagovarjale davek po odbitku. Obveznost avtomatske izmenjave informacij o obrestih velja za vse države članice EU. Izjema velja za Avstrijo, Luksemburg in Belgijo ter države nečlanice EU, to je za Švico, Liechtenstein, Monako, San Marino in Andoro. Tem državam je uspelo zagotoviti prehodno obdobje, v katerem jim ne bo treba poročati o obrestih drugim državam, ki so jih rezidenti teh drugih držav prejeli od izplačevalcev na njihovem območju. Namesto izmenjave podatkov bodo izplačevalci od teh obresti obračunavali davek po odbitku. Davek po odbitku se bo od 1. 7. 2005 do 30. 6. 2008 obračunaval po 15 % stopnji, od 1. 7. 2008 do 30.6. 2011 po 20 % stopnji ter po 35 % stopnji od 1. 7. 2011 dalje (Becker, 2005, str. 1-3). Ugotavljanje dohodkov od obresti v celotnem obsegu za potrebe obdavčitve v EU določa direktiva o obdavčitvi obresti. Poenotenje davčnih bremen na obresti na nacionalni ravni pa ostaja obveznost

⁶ Slovenija ima sklenjene konvencije o izogibanju dvojnega obdavčevanja z naslednjimi državami: Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Finska, Grčija, Irska, Kanada, Kitajska, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Makedonija, Malta, Nemčija, Norveška, Poljska, Portugalska, Romunija, Ruska federacija, Slovaška, Španija, Srbija in Črna Gora, Švedska, Švica, Tajska, Turčija, Velika Britanija, Severna Irska, ZDA (Seznam veljavnih konvencij o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja, 2005).

posameznih vlad članic EU. Njihova obdavčitev o obsegu efektivnega davčnega bremena za nacionalne prihranke lahko npr. vpliva na privlačnost države kot finančnega centra. Zato ne smejo opustiti razmišljanj o bolj primernem davčnem sistemu, predvsem stopnjah in metodah obdavčitve (Becker, 2003, str. 3).

Primer 12: Rezident Republike Slovenije ima dohodek od prodaje storitev, ki ga deponira na banko v Avstriji. V Avstriji plača le davek po odbitku, pri tem pa v Republiki Sloveniji ne prijavi niti dohodka od prodaje storitev niti dohodka od prihrankov v obliki plačila obresti na bančne depozite.

Iz primera vidimo, da z davkom po odbitku naloži država vira davek samo na obresti, plačane rezidentu (državljanu RS). Toda niti država vira⁷ niti davčna uprava v državi vira načeloma ne bosta obvestila davčne uprave v državi rezidence⁸ o identiteti prejemnika. Če rezident prostovoljno ne prijavi dohodka od prodaje storitev v državi rezidence, obdavčenje dohodka od obresti z davkom po odbitku v državi vira ne bo imelo za posledico obdavčevanja dohodka od prodaje v državi rezidence (Pezdirc 2004, str. 10-12).

Davek po odbitku poveča prihodke od davkov v državi, kjer so sredstva deponirana, torej v državi, ki ima pritok kapitala (Avstrija), saj država vira praviloma zadrži 15 odstotkov prihodka od obresti (1. 7. 2005-1. 7. 2008). V celoti se povečajo prihodki od davkov le v državi vira, ker država vira ni obvezna prenesti prihodka od davka v državo rezidence prejemnika obresti. Avtomatska izmenjava informacij pa poveča prihodke od davkov samo v državi, kjer prebiva lastnik teh sredstev, torej v državi, ki ima odtok kapitala (Steuerliche Neuregelungen ab dem 1. Januar 2005, 2004).

Eden izmed razlogov za uvedbo prehodnega obdobja pri obdavčitvi obresti v RS je zagotovo geografska bližina Avstrije s svojo posebnostjo obdavčitve obresti, saj bi le-ta lahko postala privlačna za selitev naših prihrankov v njene banke (Sprejet je nov zakon, 2004, str. 13).

Zaradi davčnega ugodja glede obdavčitve obresti, ki ga omogočajo Avstrija, Belgija in Luksemburg, privlačijo predvidoma več bančnih depozitov in drugih naložb, ki prinašajo obresti, kot druge države EU, ki ne omogočajo te bančne tajnosti. Zato se utegne sporazum preostalih 12 držav EU o avtomatski izmenjavi informacij obravnavati kot simboličen. Obdavčitev obresti v Republiki Sloveniji ima lahko zelo negativen vpliv na domače banke, ki so že tako nepriljubljene za domače varčevalce (nizke obrestne mere) in v primerjavi s tujimi bankami še poslabša njihovo konkurenčnost. Živimo v času računalniške tehnologije in v parih minutah lahko svoja sredstva deponiramo na drugo banko, ki ponuja boljše pogoje, tako glede obrestne mere kot glede obdavčitve, zato je obdavčevanje obresti lahko zelo vprašljivo.

⁷ Država vira: Avstrija.

⁸ Država rezidence: Republika Slovenija.

9.4 DIVIDENDE

Dividende po ZDoh-1 (2005) so dividende in drugi dohodki, doseženi na podlagi lastniškega deleža. Za lastniški delež se šteje vsak delež, ki ga ima fizična oseba na podlagi vloženih sredstev v gospodarski družbi, zadrugi in drugih oblikah organiziranja, vključno s premoženjskim vložkom tihega družabnika v podjetje nosilca tihe družbe in premoženjskim vložkom fizične osebe v katero koli drugo obliko organiziranja, ki ima pretežno naravo lastniškega kapitala.

Družbe ustvarjajo dobičke, ki so obdavčeni po pravilih posamezne države, v katerih se družbe štejejo za davčne rezidente. Družbeniki teh družb so lahko pravne ali fizične osebe, lahko so davčni rezidenti iste ali druge države. Ko delniška družba razporedi svoj dobiček, ga lahko del nameni za izplačilo dividend fizični osebi, ki ima v lasti njene delnice. V tem primeru mora delniška družba v skladu z določbami Zakona o davku od dobička pravnih oseb od davčne osnove odšteti 25 odstotkov, ki jih kot akontacijo vlagateljeve dohodnine nakaže državi. Ko fizična oseba vlaga napoved za odmero dohodnine, vključi v to napoved tudi dividende, vključno s plačano akontacijo dohodnine med dohodke iz premoženja. V napoved za dohodnino se vnese le bruto znesek dividende in znesek plačane akontacije. Iz tega izhaja, da je lahko en in isti dobiček družbe obdavčen kar nekajkrat. Najprej bi si svoj delež vzela država družbe, ki je dobiček ustvarila, naslednji delež bi si vzela taista država ob izplačilu družbenikom z davčnim odtegljajem, naslednji del pa bi si z dohodnino vzela država prejemnika izplačanega dobička, ki je lahko ista ali druga. Tako dvojno obdavčevanje je lahko zelo škodljivo, ker jemlje veselje do naložb, zato ga države na različne načine omiljujejo. To storijo z domačimi davčnimi zakoni ali z dvostranskimi sporazumi o izogibanju dvojnemu obdavčevanju.

9.4.1 Obdavčitev dobička oziroma dividend v letu 2004 in 2005

Pri izplačilu dividende domači fizični osebi se po novem Zakonu o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh-1) odtegne 25 odstotkov akontacije od izplačujočega dobička. Akontacija se fizični osebi šteje kot akontacija dohodnine. Prejeti dobiček oziroma dividenda se skupaj z že odtegnjeno akontacijo dohodnine všteje v osnovo za dohodnino, vendar se zmanjša za 35 odstotkov. S tem naj bi se nekoliko omililo dvakratno obdavčevanje. Davčni odtegljaj v višini 25 odstotkov se odšteje od odmerjene dohodnine (Obdavčitev dividend, 2005).

V starem Zakonu o dohodnini (ZDoh, 1996) je bil postopek izračuna podoben, le da se je prejeti dobiček oziroma dividenda skupaj z že odtegnjeno akontacijo dohodnine vštela v davčno osnovo za dohodnino, pri tem pa se je zmanjšala za 40 odstotkov, kar je bilo več kot v ZDoh-1.

V Tabeli 3 (na str. 36) je podana primerjava med obdavčitvijo z dohodnino po starem in po novem Zakonu o dohodnini. Pri izračunu je treba biti pozoren na spremembe v določanju

davčne osnove in spremenjeni dohodninski lestvici ter na kazalec povprečne stopnje dohodnine.

Predpostavimo, da ima fizična oseba naslednje prejeme:

- prejeta dividenda 2.000.000 tolarjev;
- bruto plača v višini 7.000.000 tolarjev, od tega znašajo prispevki 1.547.000 tolarjev.

Pri izračunu je uporabljena dohodninska lestvica za leto 2004 in leto 2005 (Priloga 1).

Iz Tabele 3 je razvidno, da je ob upoštevanju danih predpostavk davčna obremenitev, merjena s povprečno stopnjo davka, po novi ureditvi višja kot v stari, čeprav je neto davčna osnova nižja v letu 2005 kot v letu 2004. Fizična oseba bi pri enakih bruto dohodkih v letu 2004 in 2005 plačala 2,22 odstotka več dohodnine v letu 2005. Iz izračuna je razvidno, da je znesek splošne olajšave v letu 2005 toliko višji, da več kot nadomesti višjo davčno osnovo pri dividendi in manjše znižanje za izdatke. Torej je razlog, zaradi katerega je znesek dohodnine v letu 2005 višji kot v letu 2004, v spremenjeni dohodninski lestvici.

Tabela 3: Primerjava obdavčitve v letu 2004 in 2005 ob upoštevanju zgoraj navedenih predpostavk

Letna davčna osnova in dohodnina za 2004		Letna davčna osnova in dohodnina za 2005	
bruto plača - prispevki	5.453.000	bruto plača - prispevki	5.453.000
dobiček: bruto - 40 %	1.200.000	dobiček: bruto - 35 %	1.300.000
davčna osnova	6.653.000	davčna osnova	6.753.000
splošna olajšava:		splošna olajšava	
11 % povpr. pl.	353.194		564.400
nestandardna olajšava:		nestandardna olajšava:	
3 % davčne osnove	199.590	2 % davčne osnove	135.060
neto davčna osnova	6.100.216	neto davčna osnova	6.053.540
dohodnina	1.945.773	dohodnina	1.988.887
efektivna davčna stopnja	31,90	efektivna davčna stopnja	32,85
povpr. stopnja davka od davčne osnove	29,25	povpr. stopnja davka od davčne osnove	29,45

Vir: Obdavčitev dobička oziroma dividend v letu 2004 in 2005, 2004, str. 16-17.

9.4.2 Primerjava obdavčitve dividende, ki jo prejme fizična oseba od družbe v državi članici EU in od družbe v tretji državi po starem Zakonu o dohodnini ZDoh ter po novem ZDoh-1

Kadar fizična oseba prejme dividendo od družbe v drugi državi članici EU, se davčna osnova od dohodka zniža za 35 odstotkov, kar je enako, kot če bi dividendo izplačala domača družba. Predhodno plačano akontacijo dohodnine pa lahko zavezanec uveljavlja kot znižanje davka od dohodnine.

V ZDoh, ki je bil v veljavi do 31. 12. 2004, se je davčna osnova od dividende prejete od družbe v drugi državi članici EU znižala za 40 odstotkov, kar je bilo enako, kot če bi

dividendo izplačala domača družba. Predhodno plačano akontacijo dohodnine pa je lahko zavezanec uveljavljal kot znižanje davka od dohodnine.

Fizična oseba lahko po ZDoh-1 prejme dividendo od družbe v tretji državi, v tem primeru se davčna osnova od tega dohodka ne zniža, ampak se v polnem znesku všteje v davčno osnovo za dohodnino. Prejemnik dividende lahko plačano akontacijo dohodnine uveljavlja kot znižanje davka od dohodnine.

Po ZDoh je veljalo, da se je davčna osnova od dohodka znižala za 40 odstotkov tudi takrat, ko je bila izplačevalec dividende družba iz tretje države in plačano akontacijo dohodnine je prejemnik uveljavljal kot znižanje davka od dohodnine. Znižanje davčne osnove v novem Zakonu o dohodnini ni več možno.

Predpostavimo, da tuja družba ustvari dobiček in:

- iz njega izplača fizični osebi dividendo v višini 1000 d.e.;
- akontacija dohodnine ob izplačilu dividende je 25 odstotkov;
- fizična oseba plača od dividende mejno stopnjo dohodnine 50 odstotkov.

a) Slovenska fizična oseba prejme dividendo od tuje družbe iz države članice EU (ali od slovenske družbe);

b) slovenska fizična oseba prejme dividendo od družbe iz tretje države.

Tabela 4: Primerjava obdavčitve dividende, ki jo prejme fizična oseba od družbe v državi članici EU in od družbe v tretji državi po starem Zakonu o dohodnini ZDoh ter po novem ZDoh-1 v d.e.

	Prejeta dividenda	Leto 2004			Leto 2005		
		Akontacija dohodnine	Obdavčitev z dohodnino	Skupna obdavčitev	Akontacija dohodnine	Obdavčitev z dohodnino	Skupna obdavčitev
a	1.000	150	300	450	162,5	325	487,5
b	1.000	150	300	450	250	500	750

Vir: Dobiček in dividende, 2004, str. 19-23.

Iz Tabele 4 je razvidno, da ni razlike v obdavčitvi v letu 2004, skupna obdavčitev je tako v primeru a kot v primeru b enaka, in sicer 450 d. e. Razliki v obdavčitvi sta očitni v letu 2005, saj v primeru a znaša skupna obdavčitev 487,5 d. e., kar je za 262,5 d. e. manj kot v primeru b. Kot lahko razberemo iz Tabele 4, bo najbolj obdavčeno veselje do naložb za male lastnike fizične osebe iz lastništva družb zunaj EU.

9.5 DOHODEK VZAJEMNIH SKLADOV

Novost v ZDoh-1 je natančna ureditev dohodka iz vzajemnih skladov. Obdavčljivi dohodek je opredeljen široko in zajema dohodek, ki ga zavezanec doseže ob delitvi prihodkov ali čistega dobička vzajemnega sklada, in dohodek, ki ga zavezanec realizira v obliki povečanja

vrednosti investicijskega kupona ob odsvojitvi ali unovčitvi investicijskega kupona (Dohodek iz vzajemnih skladov, 2005).

ZDoh-1 natančno loči kvalificirane in nekvalificirane oziroma druge vzajemne sklade. Kvalificirani vzajemni sklad je sklad, ki ga upravlja družba za upravljanje s sedežem v Republiki Sloveniji na podlagi dovoljenja Agencije za trg vrednostnih papirjev ali družba za upravljanje druge države članice EU in je njegovo poslovanje usklajeno s Smernico EU o investicijskih skladih. Če sklad izpolnjuje vse pogoje po Zakonu o davčnem postopku in se opredeli kot kvalificiran, ga davčni organ evidentira (Dohodki iz premoženja, 2004, str. 10-12). Vsi slovenski skladi so kvalificirani (Rastko, PIKA, ŽIVA, VIZIJA, KD Bond itd.), od tujih pa le nekateri Raiffeisen-Global-Rent, Capital Invest Austria Stock, Capital Invest America Stock itd.

9.5.1 Obdavčljivi dohodek vzajemnih skladov

Dohodek iz vzajemnih skladov je dohodek, dosežen na podlagi naložbe v vzajemni sklad. Za obdavčljiv dohodek po ZDoh-1 (2005) šteje:

- dohodek na podlagi delitve čistega dobička vzajemnega sklada (davčna osnova je doseženi dohodek, zmanjšan za 35 odstotkov);
- dohodek na podlagi delitve prihodkov vzajemnega sklada v obliki:
 - obresti,
 - dividend,
 - iztrženih dobičkov pri naložbah ali
 - drugih prihodkov (davčna osnova je doseženi dohodek, le da se obresti pri vštevanju v davčno osnovo ne obdavčijo do višine 300.000 tolarjev ter dividende se zmanjšajo za 35 odstotkov, če jih izplača rezident Republike Slovenije ali EU);
- dohodek, ki ga imetnik doseže z odsvojitvijo investicijskega kupona vzajemnega sklada ali unovčitvijo ali pri likvidaciji vzajemnega sklada z izplačilom sorazmernega dela likvidacijske mase (davčna osnova je presežek izplačane vrednosti nad vplačano vrednostjo investicijskega kupona);
- dohodek, dosežen pri kvalificiranem vzajemnem skladu z odsvojitvijo investicijskega kupona ali unovčitvijo ali z izplačilom sorazmernega dela likvidacijske mase pri likvidaciji vzajemnega sklada, se razdeli na:
 - del dohodka v obliki obresti,
 - del dohodka v obliki dividend,
 - del dohodka v obliki iztrženih dobičkov pri naložbah vzajemnega sklada,
 - del dohodka v obliki drugih prihodkov.

Dohodek v obliki neiztrženih dobičkov se pri naložbah kvalificiranega vzajemnega sklada obravnava enako kot del dohodka v obliki iztrženih dobičkov. Minister, pristojen za finance,

predpiše način upoštevanja neiztrženih dobičkov sklada pri izračunavanju deležev rasti vrednosti premoženja vzajemnega sklada (ZDoh-1, 2005).

9.5.2 Določitev deležev rasti

Delež rasti vrednosti premoženja je sestavljen iz obresti, dividende, iztrženega dobička pri naložbah in drugih prihodkov. Vsaka od teh sestavin prispeva k rasti vrednosti premoženja. Pri določitvi deležev rasti se obdobje imetništva določi z upoštevanjem števila dni posedovanja investicijskega kupona v mesecu pridobitve in v mesecu odsvojitve, unovčitve oziroma izplačila likvidacijske mase, odvisno od tega, ali je zavezanec investicijski kupon posedoval manj kot 15 dni oziroma več kot 15 dni v mesecu. Pri tem se že postavlja vprašanje, kaj če ga je posedoval natanko 15 dni? ZDoh-1 zaenkrat še ne navaja odgovora in treba bo počakati na sprejem podzakonskih aktov.

Delež rasti vrednosti premoženja vzajemnega sklada v obdobju imetništva investicijskega kupona po posameznem viru rasti premoženja (obresti, dividende, iztrženi dobički pri naložbah, drugi prihodki) se izračunava tako, da se rast vrednosti posameznega vira premoženja deli s celotno rastjo vrednosti virov premoženja vzajemnega sklada. Družba za upravljanje, ki upravlja kvalificiran vzajemni sklad, mesečno izračuna in objavlja deleže rasti vrednosti premoženja vzajemnega sklada po viru rasti premoženja v rokih in na način, ki so določeni v Zakonu o davčnem postopku. Vse družbe, ki upravljajo kvalificirane vzajemne sklade, morajo Davčni upravi Republike Slovenije poročati in javno objaviti deleže sestavin pri rasti točke za vsak sklad posebej, in sicer do 15. v mesecu za prejšnji koledarski mesec. Gre torej za štiri številke v odstotkih (obresti, dividende, kapitalski dobički in drugo), katerih vsota je 100 odstotkov za vsako obdobje imetništva investicijskega kupona. Večino dela bo za imetnike investicijskih kuponov opravila finančna hiša oziroma družba za upravljanje, ki jim bo posredovala podatke za vpis v dohodninsko napoved (Deleži sestavin rasti točk skladov, 2005). V Prilogi 7 je primer deležev rasti premoženja kvalificiranega mešanega vzajemnega sklada Modra kombinacija, ki ga upravlja Ilirika DZU d. o. o.

Vsaka od sestavin, ki prispeva k rasti deleža, bo pod svojimi pogoji vključena v dohodninsko napoved v letu, ko je prišlo do prodaje točk, ne glede na obdobje posedovanja (razen del dohodka v obliki iztrženih dobičkov pri naložbah).

Novosti, ki jih je prinesel ZDoh-1 pri obdavčitvi vzajemnih skladov, so predvsem:

1. odslej ne bo več triletnega roka, po katerem je bil dobiček za fizične osebe v celoti neobdavčen; dohodek iz vzajemnih skladov bo obdavčen pri dohodnini za koledarsko leto, v katerem je imetnik prodal točke v skladu;
2. za kvalificirane sklade velja, da bo v davčno osnovo vključen le del dohodka, in sicer v odvisnosti od tega, kako je sklad dosegel rast točke, torej s katerimi prihodki in v kolikšnih deležih (davčna osnova dohodka od obresti se zmanjša za neobdavčen del, ki

znaša 300.000 tolarjev; dividende se všttevajo v davčno osnovo zmanjšane za 35 odstotkov);

3. prihodki iz nekvalificiranih skladov bodo šteti v davčno osnovo v celoti, ne glede na obdobje posesti točk, kar je za vlagatelja seveda mnogo slabše;
4. revalorizacije nabavne cene ne bo več, zato se pri ugotavljanju davčne osnove kvalificiranega vzajemnega sklada upoštevajo normirani stroški provizij, in sicer se izplačana vrednost zmanjša za 2 odstotka;
5. pri prodaji točk se upošteva metoda FIFO; za točke, kupljene pred 1. 1. 2002, se za namene obdavčitve šteje, kot da so bile nabavljene 1. 1. 2002;
6. opredeljeno je štiriletno prehodno obdobje, ki velja le za obresti; to pomeni, da se v davčno osnovo vštete znesek obresti nad neobdavčenim delom, in sicer le 10 odstotkov zneska v letu 2005, 25 odstotkov v letu 2006, 40 odstotkov v letu 2007 in 75 odstotkov v letu 2008;
7. družba za upravljanje bo ob prodaji točk odtegnila akontacijo dohodnine v višini 25 odstotkov od davčne osnove; izplačilo bo torej zmanjšano za akontacijo dohodnine, podobno kot velja za avtorske honorarje. Dokončen davek bo odvisen od davčnega razreda, in sicer v najvišjem razredu bo 50 odstotkov nad davčno osnovo. Izjema, ki jo navaja ZDoh-1, je, da se akontacije dohodnine ne izračunava in plačuje od dohodkov, ki jih zavezanec doseže na podlagi delitve prihodkov kvalificiranega vzajemnega sklada v obliki obresti, in dela dohodka v obliki obresti, ki ga imetnik investicijskega kupona kvalificiranega vzajemnega sklada doseže z odsvojitvijo ali unovčitvijo kupona ali ob prejetem izplačilu ob likvidaciji vzajemnega sklada. Navedene obresti se všttevajo le v letno davčno osnovo.

Po novem bo dohodek iz vzajernih skladov obdavčen pri dohodnini za koledarsko leto, v katerem je prišlo do prodaje točk v skladu. Višina obdavčitve oziroma davčne osnove bo po novem Zakonu o dohodnini odvisna:

- od vrste sklada (kvalificiran ali nekvalificiran),
- od dohodninskega razreda (višji razred, višja davčna stopnja),
- od obdobja lastništva točk in
- od tega, kako je sklad dosegal prirast točke v določenem obdobju (katere sestavine so prispevale k rasti (dividende, obresti itd.) in v kakšnem deležu).

9.5.3 Problem obdavčitve vzajernih skladov

Novi predpisi bodo spremenili vedenje tako upravljavcev kot vlagateljev. Sestavine dohodka se akumulirajo ves čas od nakupa točk dalje in vse preidejo v davčno osnovo v letu prodaje točk, kar lahko vlagatelja potisne celo v višji dohodninski razred. Za vlagatelja bi bilo bolje, da mu sklad sproti enakomerno prenese del dobička, kar je navada držav po svetu. S tem pa bi dosegli tudi enakomernjšo porazdelitev prihodkov v državni proračun z vidika obdavčitve dohodkov od vzajernih skladov (Obdavčitev vzajernih skladov, 2005).

Najbolj prizadete bodo velike dolgoročne vloge v obvezniških skladih, kajti obresti se akumulirajo vsa leta in so v celoti obdavčene v letu prodaje točk, saj ni omogočen letni obračun obresti kot pri dolgoročnih bančnih vlogah. Zato bodo obvezniški skladi verjetno namesto reinvestiranja prešli na izplačevanje obresti, če bodo take zakonske določbe ostale (Po novem ne bo tako preprosto kot doslej, 2005).

Znotraj istega sklada in dohodninskega leta ne bo možno pobotati dobičkov in izgub. Posledično se bo lahko zgodilo, da bo vlagatelj s prvo prodajo točk dosegel nekaj dobička, nato pa v istem letu z novo prodajo točk istega še izgubo v višjem znesku, in bo vseeno moral plačati davek, kljub temu, da je v celoti gledano v minusu.

Vlagatelji bodo oziroma so že morali poleg izbire sklada paziti tudi na davčni vidik. Premišljeno bo treba izbrati trenutek prodaje in morda celo razkosati prodajo točk na več delov v različnih letih. Poleg dosežene bruto donosnosti bo treba upoštevati še neto donosnost, kjer bo odšteta davčna obremenitev, ki jo sklad prenaša na vlagatelje.

SKLEP

Obdavčevanje je suverena pravica vsake države. Toda trgi držav se vedno bolj integrirajo. Tok kapitala postaja vedno bolj občutljiv na razlike glede davčnih ureditev. Pomembna, a ne edina ovira za boljšo mednarodno alokacijo kapitala, je obdavčevanje dohodkov fizičnih oseb. Davčni prihodki so glavni vir proračunskih prihodkov. Poleg davka na dodano vrednost in prispevkov za socialno varnost je dohodnina eden najpomembnejših davkov, ki državi zagotavlja okrog 13,8 odstotkov prihodkov v davčnih prihodkih konsolidirane globalne bilance javnega sektorja v obdobju 1998–2004. Uvedena je bila leta 1991, od tedaj pa do danes je doživela kar nekaj sprememb. Prve spremembe so bile uvedene že leta 1994, nato je sledilo še nekaj manjših. Največja reforma dohodnine, ki je privedla celo do sprejetja novega Zakona o dohodnini in o kateri se je zelo dolgo govorilo, je bila uvedena 1. 1. 2005. Po tem datumu se večina dohodkov obravnava in obdavčuje popolnoma drugače, kot je veljalo v prejšnjem Zakonu o dohodnini. Bistvene novosti in ugotovitve na posameznih področjih obdavčitve dohodkov sem podala v sami diplomski nalogi.

Večina aktivnega prebivalstva, ki je obdavčena z dohodnino, prejema plačo oziroma dohodek iz zaposlitve, zato sem v sami diplomski nalogi podala primerjavo med obdavčitvijo dohodka iz zaposlitve po starem in novem Zakonu o dohodnini. Iz izračunov sem ugotovila, da je novi Zakon o dohodnini najbolj razbremenil zavezance v najnižjih dohodninskih razredih. Zavezancem, katerih dohodki se gibljejo med eno povprečno plačo do okrog treh povprečnih plač, novi Zakon o dohodnini ni prinesel bistvenih sprememb. Njihovi dohodki so davčno približno enako obremenjeni. Pri zavezancih, katerih plače so višje od treh povprečnih plač, pa je obremenitev po novem zopet nekoliko nižja, in sicer okrog enega odstotka. Novost je tudi obračunavanje akontacije dohodnine, saj se smejo olajšave upoštevati le pri glavnem delodajalcu, kar pomeni, da bodo tisti, ki ne prejemajo dohodka od glavnega izplačevalca,

obdavčeni od višje osnove. S tem naj bi se nekoliko omililo doplačilo oziroma vračilo dohodnine, saj se je velikokrat dogodilo, da je oseba dobila med letom dohodek od različnih izplačevalcev, od katerih je vsak upošteval olajšave. To je privedlo do ogromnih razlik in zavezanec je moral doplačati dohodnino, saj so bili zneski medletne akontacije dohodnine bistveno nižji od letne odmerjene dohodnine, kajti olajšave se lahko uveljavlja le enkrat od seštevka davčnih osnov vseh plač.

Dobiček iz kapitala bo po novem bolj obremenjen, kot je bil do 31. 12. 2004. Po novem so obdavčene tri skupine kapitala, prej pa sta bili le dve. Novost je obdavčitev nepremičnin, če je bila odsvojitve izvršena pred potekom desetih let od dneva pridobitve (prej je veljal triletni rok). Spremenjena je stopnja davka, in sicer se je znižala s prejšnjih 30 odstotkov na 25 odstotkov. Obdavčene so tudi prodaje pretežnih lastniških deležev, ki so dvignile precej prahu med lastniki deležev in večina je konec leta 2004 svoje deleže prodala ter izkupiček prenesla v druge naložbe, celo v druge države, kjer ni tovrstne obdavčitve. Kako pametno je takšno ravnanje države ter kakšne bodo posledice, bo znano v bližnji prihodnosti.

Davčna reforma Zakona o dohodnini je prinesla številne spremembe na področju obdavčitve in vštevanja v davčno osnovo dohodkov iz premoženja. V prejšnjem zakonu se je vsako oddajanje v najem vštelo v dohodek iz premoženja, po novem pa se šteje kot dohodek iz opravljanja dejavnosti in le v določenih primerih se lahko šteje kot dohodek iz premoženja. Zelo glasne so bile po sprejetju novega Zakona o dohodnini posamezne skupine zavezancev, ki prejemajo dohodke iz prenosa premoženjske pravice. Novi zakon nazorno določa, kako se obravnava posamezen dohodek iz prenosa premoženjske pravice, pri tem je treba upoštevati odvisno oziroma neodvisno razmerje. Sprememba je nastala tudi pri upoštevanju normiranih stroškov, saj so se ti precej zmanjšali, in sicer s prejšnjih 40 na 10 odstotkov. Zakon posameznim zavezancem ob izpolnjevanju določenih pogojev dopušča drugačno priznavanje normiranih stroškov (25 oziroma v nekaterih primerih 40 odstotkov). Menim, da je takšna obravnava tovrstnih dohodkov zelo korektna, saj so bili v prejšnjem zakonu avtorski honorarji nekakšen postranski dohodek fizičnih oseb, ki so dopolnjevali redne dohodke. Vsakdo si je raje izplačal plačo v obliki avtorskega honorarja, saj je obdavčitev manjša in od tovrstnih dohodkov ni bilo treba plačevati socialnih prispevkov oziroma so bili nižji.

Z uvedbo novega zakona so se znašle v zadregi banke, kajti sedaj so obdavčene obresti na denarne depozite nad zneskom 300.000 tolarjev. Obdavčitev obresti je zelo občutljiva zakonska novost, ki lahko v primeru premalo pretehtanih rešitev vpliva na poslabšanje konkurenčnosti slovenskih bank in pripelje do prenosa prihrankov v tujino. Hkrati moramo upoštevati, da bo vsaka obdavčitev obresti vplivala na spreminjanje neto donosnosti naložb, ki prinašajo obresti, kar bo tudi vplivalo na plasiranje prihrankov. Na slednje vpliva tudi, da se po novem zakonu še vedno neenako obdavčuje različne vrste dohodkov od kapitala, s čimer se ohranjajo različni davčni pritiski na te vire dohodka.

Ljudje vse bolj razumejo, da smo država vsi mi, in morda se bo moda vzpodbujanja togote proti državi, ki da je vedno in povsod samo nasprotnik ali celo sovražnik, vsaj počasi unesla. A za to bi bilo pametno storiti še naslednji korak. Oblast mora začeti s pametjo ravnati z našim denarjem, da bomo raje plačevali dohodnino. Zagotoviti bi morala čiste račune, najprej na socialnem in davčnem področju. Naloga davkov ni reševanje socialnih težav, tako kot naloga sociale ni pobiranje denarja za proračun. Če se to pomeša, stvari ne morejo biti pravične, ker ne morejo biti transparentne. Če bi vsako področje opravljalo svoje delo s čistimi računi, bi npr. delavec s težko zaslužno plačo raje plačeval dohodnino, ker ga ne bi vsako jutro pred vrtcem zbodel velik avto, dobra volja in spočitost »brezposelnega« sosedu, ki iz meseca v mesec veselo prejema mesečno enako visoko neobdavčeno količino denarja, ki mu jo prek raznih socialnih transferjev plača ta delavec s svojo dohodnino. Torej zagotoviti je treba čiste račune, kajti davčni zavezanci so dozoreli, vedo, da davke morajo plačevati, zdaj pa je na potezi oblast.

LITERATURA

1. Becker Werner: Der EU-Zinssteuerkompromiss auf der Zielgeraden. EU-Monitor, Frankfurt am Main, 2003, 5, str. 11.
2. Becker Werner: EU-Richtlinie zur Zinsbesteuerung kurz vor der Ziellinie. EU-Monitor, Frankfurt am Main, 2005, 25, str. 6.
3. Davčna obremenitev plač. Denar, Ljubljana, 2004, 15, str. 13-16.
4. Davčne novosti in razvojne ovire. Denar, Ljubljana, 2004, 10, str. 13.
5. Dobiček in dividende. Denar, Ljubljana, 2004, 17, str. 19-23.
6. Dobički iz kapitala. Denar, Ljubljana, 2004, 18, str. 8.
7. Dohodki iz premoženja. Denar, Ljubljana, 2004, 17, str. 8-12.
8. Dohodki iz premoženja. Denar, 2004, 16, str. 5-14.
9. Dohodek iz zaposlitve. Denar, Ljubljana, 2004, 15, str. 7-8.
10. Jankovič Brigita: Dohodnina v EU. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 42 str.
11. Kdo je rezident. Denar, Ljubljana, 2004, 13, str. 16-19.
12. Kmetec Zoran: Obdavčitev dobička iz kapitala, doseženega z odsvojitvijo vrednostnih papirjev in drugih deležev v kapitalu. Seminar. Ljubljana : Ministrstvo za finance, 2005. 15 str.
13. Mitja Čok, Valentina Prevolnik Rupel, Tine Stanovnik, Andreja Cirman: Javne finance v Sloveniji. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 97 str.
14. Obdavčeno-neobdavčeno. Denar, Ljubljana, 2004, 14, str. 14.
15. Obdavčitev dobička oziroma dividend v 2004 in 2005. Denar, Ljubljana, 2004, 14, str. 16-17.
16. Obresti rezidenta. Denar, Ljubljana, 2005, 7, str. 10.

17. Pezdirc Diana: Obdavčitev obresti v državah EU in v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 45 str.
18. Posebna osebna olajšava. Denar, Ljubljana, 2005, 8, str. 26.
19. Sprejet je nov zakon. Denar, Ljubljana, 2004, 7, str. 13.
20. Težave davkarjev EU. Denar, Ljubljana, 2005, 8, str. 20.
21. Tine Stanovnik, Mitja Čok, Valentina Prevolnik Rupel: Javne finance v Sloveniji. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1998. 79 str.
22. Žibert Tina: Analiza dohodnine v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2003. 42 str.

VIRI

1. Bilten javnih financ. Ljubljana : Ministrstvo za finance, 2004/12, str. 117.
2. Bilten javnih financ. Ljubljana : Ministrstvo za finance, 2005/1, str. 11-13.
3. Council Directive 2003/48/EC of 3 June 2003 on taxation of savings income in the form of interest payments.
[URL: europa.eu.int/comm/taxation_customs/taxation/personal_tax/savings_tax/index_en.html], 4. 7. 2005.
4. Davčna obravnava avtorskih honorarjev po novem Zakonu o dohodnini.
[URL: http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=oat.html], 31. 12. 2004.
5. Deleži rasti vrednosti premoženja kvalificiranih vzajemnih skladov.
[URL: http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=doh_059.html], 29. 6. 2005.
6. Deleži sestavin rasti točk skladov.
[URL: http://www.vzajemci.com/text.php?id=5052], 14. 3. 2005.
7. Dohodek iz oddajana premoženja v najem.
[URL: http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=premozenje_v_najem05.html], 31. 5. 2005.
8. Dohodek iz vzajemnih skladov.
[URL: http://www.gov.si/durs/index.php?lg=sl&f=doh_vs.html], 3. 6. 2005.

9. Einkommensteuer.
[URL: <http://www.help.gv.at/Conect.Node/80/Seite.800210.html>], 21. 4. 2005.
10. Interni podatki Ministrstva za finance. Ljubljana, 2005.
11. Lestvica in zneski olajšav za odmero dohodnine za leto 2004.
[URL: http://www.sigov.si/durs/index.php?f=doho_lestvica_2004.html], 21. 2. 2005.
12. Obdavčitev avtorskega honorarja, izplačanega fizični osebi kot dohodek iz drugega pogodbenega razmerja.
[URL: <http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=izdoh2.html>], 24. 1. 2005.
13. Obdavčitev dohodka za stvaritev avtorskega dela v delovnem razmerju.
[URL: <http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=izdoh5.html>], 24. 1. 2005.
14. Obdavčitev dividend.
[URL: <http://www.ljse.si/StrSlo/investit/davki/davki.htm>], 10. 3. 2005.
15. Obdavčitev obresti dolžniških vrednostnih papirjev.
[URL: http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=doh_vs.html], 7. 3. 2005.
16. Obdavčitev obresti od denarnih depozitov pri bankah.
[URL: <http://www.skb.si/info-obdavc-obresti.html>], 10. 3. 2005.
17. Obdavčitev obresti od posojil.
[URL: http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=obr_pos.html], 7. 6. 2005.
18. Obdavčitev obresti in premij iz naslova nacionalne stanovanjske varčevalne sheme (NSVS). [URL: <http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=nsvs05.html>], 27. 1. 2005.
19. Obdavčitev vzajemnih skladov.
[URL: <http://www.vzajemci.com/text.php?id=4882>], 14. 3. 2005.
20. Obvestilo o uveljavljanju davčne osnove po 73. členu Zakona o dohodnini od obresti od dolgoročno vezanih denarnih sredstev in dolgoročnega varčevanja pri bankah in hranilnicah Republiki Sloveniji.
[URL: http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=doh_078.html], 6. 1. 2005.
21. Opravljanje storitev novinarjev, ki so vpisani v razvid samostojnih novinarjev.
[URL: <http://www.sigov.si/durs/index.php?lg=sl&f=novinarji.html>], 26. 1. 2005.

22. Po novem ne bo tako preprosto kot doslej.
[URL: <http://www.vzajemci.com/text.php?id=5072>], 14. 3. 2005.
23. Seznam veljavnih konvencij o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja.
[URL: http://www.gov.si/mf/slov/dav_car/seznam_konv_izogib_dv_obd.html],
13.9.2005.
24. Statistični letopis Republike Slovenije 2004. Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2004. 650 str.
25. Steuerliche Neuregelungen ab dem 1. Januar 2005.
[URL: http://www.bundesfinanzministerium.de/cln_04/nn_4138/DE/Steuern/28802.html],
15. 12. 2004.
26. Stopnje dohodnine in davčne olajšave za leto 2005.
[URL: http://www.sigov.si/durs/index.php?f=doh_064.html], 23. 2. 2005.
27. Zakon o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 25/05 - UPB1).
28. Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 17/05 - UPB1).
29. Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 71/93, popr. 2/94, 7/95 in 44/96).

UPORABLJENE KRATICE

Zdoh - Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 71/93, popr. 2/94, 7/95 in 44/96)
ZASP-UPB1 - Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (Uradni list RS, št. 94/2004)
ZDavP-1 Zakon o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 25/05-UPB1)
Zdoh-1 - Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 17/05 - UPB1)
PLBP - povprečna letna bruto plača
DZU - družba za upravljanje
MF - Ministrstvo za finance
MP - minimalna plača
PP - povprečna plača
SIT - slovenski tolar
d. e. - denarna enota
EU - Evropska unija
itd. - in tako dalje
npr. – na primer
ipd. - in podobno
mio - milijon
% - odstotek
tj. - to je

PRILOGE

PRILOGA 1

Tabela 1: Lestvica za odmero dohodnine za leto 2004

Neto letna davčna osnova v SIT		Znaša dohodnina v SIT	
nad	do		
	1.594.560	17 %	
1.594.560	3.189.177	271.073 + 35 % nad	1.594.560
3.189.117	4.783.679	829.168 + 37 % nad	3.189.117
4.783.679	6.378.235	1.419.158 + 40 % nad	4.783.679
6.378.235	9.567.353	2.056.982 + 45 % nad	6.378.235
9.567.353		3.492.085 + 50 % nad	9.567.353

Vir: Lestvica in zneski olajšav za odmero dohodnine za leto 2004, 2005.

Tabela 2: Lestvica za odmero dohodnine za leto 2005

Neto letna davčna osnova v SIT		Dohodnina v SIT	
nad	do		
	1.300.000	16 %	
1.300.000	2.540.000	208.000 + 33 % nad	1.300.000
2.540.000	5.140.000	617.200 + 38 % nad	2.540.000
5.140.000	10.330.000	1.605.200 + 42 % nad	5.140.000
10.330.000		3.785.000 + 50 % nad	10.330.000

Vir: Stopnje dohodnine in davčne olajšave za leto 2005, 2005.

PRILOGA 2

Tabela 3: Izračun dohodnine za določeno višino plače v letu 2004 in 2005 v SIT

	bruto plača	davčna osnova ^a	neto davčna osnova ^b 2004	2004: dohodnina	neto davčna osnova 2005	2005: dohodnina	razlika (5 - 7)	Indeks 2005/2004
1	2	3	4	5	6	7	8	9
MP ^c	1.367.888	1.065.585	712.391	121.106	501.185	80.190	40.916	66
0,6 PP ^d	1.926.511	1.500.752	1.147.558	195.085	936.352	149.816	45.269	77
1 PP	3.210.852	2.501.254	2.148.060	464.798	1.936.854	418.162	46.636	90
2 PP	6.421.704	5.002.507	4.649.313	1.369.441	4.438.107	1.338.481	30.960	98
2,5 PP	8.027.130	6.253.134	5.899.940	1.865.663	5.688.734	1.835.668	29.995	98
3 PP	9.632.556	7.503.761	7.150.567	2.404.531	6.939.361	2.360.932	43.599	98
4 PP	12.843.408	10.005.015	9.651.821	3.534.319	9.440.615	3.411.458	122.861	97
5 PP	16.054.260	12.506.269	12.153.075	4.784.946	11.941.869	4.590.935	194.011	96

^a Davčna osnova: Bruto plača minus obvezni prispevki za socialno varnost

^b Neto davčna osnova: Davčna osnova minus olajšave (splošna olajšava, olajšava za izdatke)

^c MP: Minimalna plača

^d PP: Povprečna plača v letu 2004, ki je znašala 3.210.852 SIT

Vir: Davčna obremenitev plač, 2004, str. 14; Interni podatki Ministrstva za finance, 2005; Lasten izračun.

Tabela 4: Primerjava povprečnih stopenj dohodnine v letu 2004 in 2005

	bruto plača v SIT	davčna osnova v SIT	PSD1 ^e 2004 v %	PSD1 2005 v %	razlika v % točkah (4 - 5)	PSD2 ^f 2004 v %	PSD2 2005 v %	razlika v % točkah (7 - 8)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
MP	1.367.888	1.065.585	11,37	7,53	3,84	17,00	16,00	1,00
0,6 PP	1.926.511	1.500.752	13,00	9,98	3,02	17,00	16,00	1,00
1 PP	3.210.852	2.501.254	18,58	16,72	1,86	21,64	21,59	0,05
2 PP	6.421.704	5.002.507	27,38	26,76	0,62	29,45	30,16	-0,70
2,5 PP	8.027.130	6.253.134	29,84	29,36	0,48	31,62	32,27	-0,65
3 PP	9.632.556	7.503.761	32,04	31,46	0,58	33,63	34,02	-0,40
4 PP	12.843.408	10.005.015	35,33	34,10	1,23	36,62	36,14	0,48
5 PP	16.054.260	12.506.269	38,26	36,71	1,55	39,37	38,44	0,93

^e PSD1: Povprečna stopnja dohodnine = znesek dohodnine deljen z zneskom davčne osnove

^f PSD2: Povprečna stopnja dohodnine = znesek dohodnine deljen z zneskom neto davčne osnove

Vir: Davčna obremenitev plač, 2004, str. 14; Interni podatki Ministrstva za finance, 2005; Lasten izračun

PRILOGA 3

Tabela 5: Izračun dohodnine za določeno višino plače v letu 2004 in 2005 v SIT

	bruto plača	davčna osnova	2004: 3 % znižanje	neto davčna osnova 2004	dohodnina 2004	2005: 2 % znižanje	neto davčna osnova 2005	dohodnina 2005	razlika (6 - 9)	Indeks 2005/2004
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
MP	1.367.888	1.065.585	31.968	680.423	115.672	21.312	479.873	76.780	38.892	66
0,6 PP	1.926.511	1.500.752	45.023	1.102.536	187.431	30.015	906.337	145.014	42.417	77
1 PP	3.210.852	2.501.254	75.038	2.073.022	438.535	50.025	1.886.829	401.654	36.881	92
2 PP	6.421.704	5.002.507	150.075	4.499.238	1.313.913	100.050	4.338.057	1.300.462	13.451	99
2,5 PP	8.027.130	6.253.134	187.594	5.712.346	1.790.625	125.063	5.563.672	1.783.142	7.483	100
3 PP	9.632.556	7.503.761	225.113	6.925.454	2.303.231	150.075	6.789.286	2.297.900	5.331	100
4 PP	12.843.408	10.005.015	300.150	9.351.670	3.395.028	200.100	9.240.515	3.327.416	67.612	98
5 PP	16.054.260	12.506.269	375.188	11.777.886	4.597.352	250.125	11.691.743	4.465.872	131.480	97

Vir: Davčna obremenitev plač, 2004, str. 15; Interni podatki Ministrstva za finance, 2005; Lasten izračun.

Tabela 6: Primerjava povprečnih stopenj dohodnine v letu 2004 in 2005

	bruto plača v SIT	davčna osnova v SIT	PSD1 2004 v %	PSD1 2005 v %	razlika v % točkah (4 - 5)	PSD2 2004 v %	PSD2 2005 v %	razlika v % točkah (7 - 8)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
MP	1.367.888	1.065.585	10,86	7,21	3,65	17,00	16,00	1,00
0,6 PP	1.926.511	1.500.752	12,49	9,66	2,83	17,00	16,00	1,00
1 PP	3.210.852	2.501.254	17,53	16,06	1,47	21,15	21,29	-0,13
2 PP	6.421.704	5.002.507	26,27	26,00	0,27	29,20	29,98	-0,77
2,5 PP	8.027.130	6.253.134	28,64	28,52	0,12	31,35	32,05	-0,70
3 PP	9.632.556	7.503.761	30,69	30,62	0,07	33,26	33,85	-0,59
4 PP	12.843.408	10.005.015	33,93	33,26	0,68	36,30	36,01	0,29
5 PP	16.054.260	12.506.269	36,76	35,71	1,05	39,03	38,20	0,84

Vir: Davčna obremenitev plač, 2004, str. 15; Interni podatki Ministrstva za finance, 2005; Lasten izračun.

PRILOGA 4

Tabela 7: Izračun dohodnine za določeno višino plače v letu 2004 in 2005 v SIT

	bruto plača	davčna osnova	2004: 3 % znižanje	neto davčna osnova 2004	dohodnina 2004	2005 2 % znižanje	neto davčna osnova 2005	dohodnina 2005	razlika (6 - 9)	Indeks 2005/2004
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
MP	1.367.888	1.065.585	31.968	359.338	61.087	21.312	4.973	796	60.291	1
0,6 PP	1.926.511	1.500.752	45.023	781.451	132.847	30.015	431.437	69.030	63.817	52
1 PP	3.210.852	2.501.254	75.038	1.751.937	326.155	50.025	1.411.929	244.937	81.218	75
2 PP	6.421.704	5.002.507	150.075	4.178.153	1.195.111	100.050	3.863.157	1.120.000	75.111	94
2,5 PP	8.027.130	6.253.134	187.594	5.391.261	1.662.191	125.063	5.088.772	1.585.733	76.458	95
3 PP	9.632.556	7.503.761	225.113	6.604.369	2.158.742	150.075	6.314.386	2.098.442	60.300	97
4 PP	12.843.408	10.005.015	300.150	9.030.585	3.250.540	200.100	8.765.615	3.127.958	122.582	96
5 PP	16.054.260	12.506.269	375.188	11.456.801	4.436.809	250.125	11.216.843	4.228.422	208.387	95

Vir: Davčna obremenitev plač, 2004, str. 16; Interni podatki Ministrstva za finance, 2005; Lasten izračun.

Tabela 8: Primerjava povprečnih stopenj dohodnine v letu 2004 in 2005

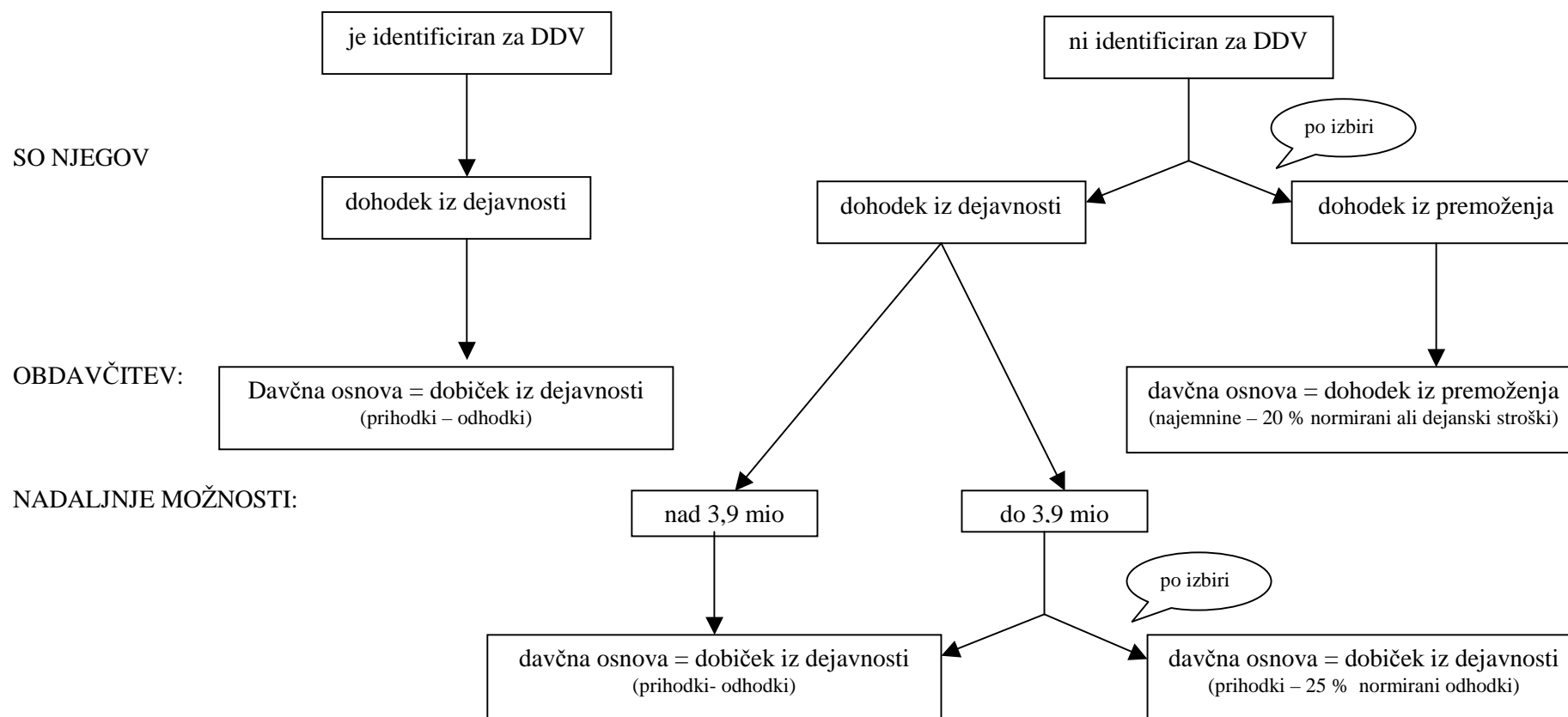
	bruto plača v SIT	davčna osnova v SIT	PSD1 2004 v %	PSD1 2005 v %	razlika v % točkah (4 - 5)	PSD2 2004 v %	PSD2 2005 v %	razlika v % točkah (7 - 8)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
MP	1.367.888	1.065.585	5,73	0,07	5,66	17,00	16,01	0,99
0,6 PP	1.926.511	1.500.752	8,85	4,60	4,25	17,00	16,00	1,00
1 PP	3.210.852	2.501.254	13,04	9,79	3,25	18,62	17,35	1,27
2 PP	6.421.704	5.002.507	23,89	22,39	1,50	28,60	28,99	-0,39
2,5 PP	8.027.130	6.253.134	26,58	25,36	1,22	30,83	31,16	-0,33
3 PP	9.632.556	7.503.761	28,77	27,97	0,80	32,69	33,23	-0,55
4 PP	12.843.408	10.005.015	32,49	31,26	1,23	35,99	35,68	0,31
5 PP	16.054.260	12.506.269	35,48	33,81	1,67	38,73	37,70	1,03

Vir: Davčna obremenitev plač, 2004, str. 16; Interni podatki Ministrstva za finance, 2005; Lasten izračun.

PRILOGA 5

Slika 1: Možnost za fizične osebe, ki oddajajo premoženja v najem

PREJETE NAJEMNINE ZAVEZANCA, KI

Vir: Dohodki iz premoženja, 2004, str. 9.

PRILOGA 6

Slika 2: Možnost za fizične osebe, ki prodajajo materialne premoženjske pravice

DOHODKI V ZVEZI Z AVTORSKIMI DELI, IZUMI, PRAVICAMI

1. ODVISNO RAZMERJE

1.1. Plačilo, ki izhaja iz avtorskega dela, tudi za prenos premoženjske pravice, ki izhaja iz dela, ustvarjenega v delovnem razmerju, je dohodek iz delovnega razmerja (plača).

1.2. Plačilo za posamično stvaritev avtorskega dela in dohodke za izvedbo avtorskega ali folklornega dela je dohodek iz drugega pogodbenega razmerja.

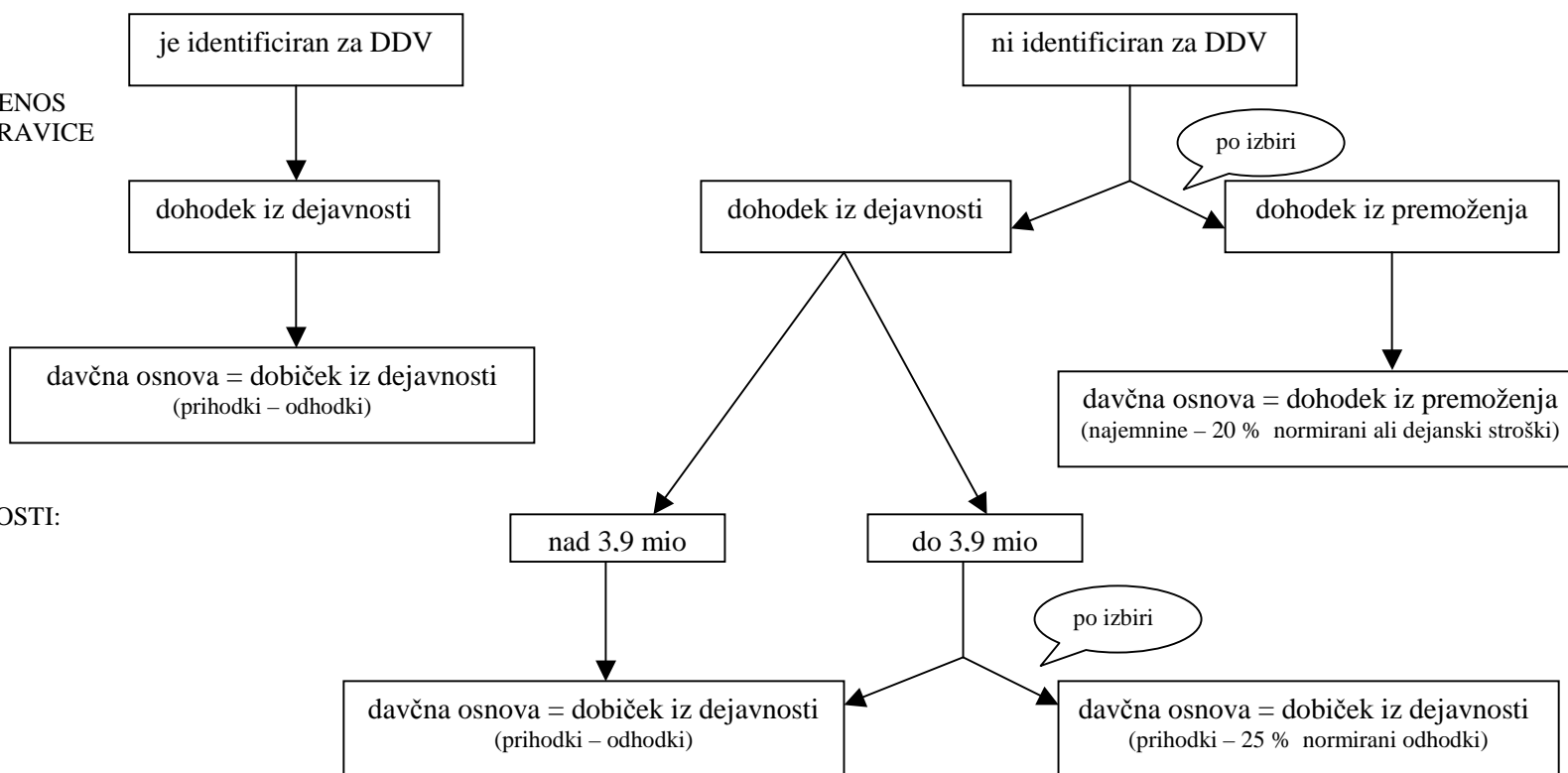
2. NEODVISNO RAZMERJE

ZAVEZANCU, KI

JE PLAČILO ZA PRENOS
PREMOŽENJSKE PRAVICE
NJEHOV

OBDAVČITEV:

NADALJNE MOŽNOSTI:

Vir: Dohodki iz premoženja, 2004, str. 12.

PRILOGA 7

Tabela 9: Deleži rasti premoženja kvalificiranega mešanega vzajemnega sklada Modra kombinacija v juniju leta 2005 v %

OBDOBJE IMETNIŠTVA INVESTICIJSKEGA KUPONA (od meseca, leta, do meseca, leta)				Deleži rasti premoženja kvalificiranega vzajemnega sklada po viru prihodkov sklada v obliki			
				Obresti	Dividende	Iztrženi dobički pri naložbah	Drugi prihodki
od meseca	JANUARJA 2002	do meseca	MAJA 2005	10,65	6,31	8,29	0,15
od meseca	FEBRUARJA 2002	do meseca	MAJA 2005	10,91	6,42	82,52	0,15
od meseca	MARCA 2002	do meseca	MAJA 2005	11,08	6,47	82,30	0,15
od meseca	APRILA 2002	do meseca	MAJA 2005	11,49	6,65	81,70	0,16
od meseca	MAJA 2002	do meseca	MAJA 2005	11,72	6,76	81,36	0,16
od meseca	JUNIJA 2002	do meseca	MAJA 2005	12,00	6,90	81,06	0,04
od meseca	JULIJA 2002	do meseca	MAJA 2005	12,05	6,84	81,07	0,04
od meseca	AVGUSTA 2002	do meseca	MAJA 2005	11,96	6,32	81,68	0,04
od meseca	SEPTEMBRA 2002	do meseca	MAJA 2005	12,87	6,50	80,59	0,04
od meseca	OKTOBRA 2002	do meseca	MAJA 2005	13,06	6,63	80,27	0,04
od meseca	NOVEMBRA 2002	do meseca	MAJA 2005	13,64	6,89	79,43	0,04
od meseca	DECEMBRA 2002	do meseca	MAJA 2005	13,98	7,12	78,86	0,04
od meseca	JANUARJA 2003	do meseca	MAJA 2005	12,51	6,94	80,51	0,04
od meseca	FEBRUARJA 2003	do meseca	MAJA 2005	12,42	6,98	80,55	0,05
od meseca	MARCA 2003	do meseca	MAJA 2005	12,10	6,89	80,97	0,04
od meseca	APRILA 2003	do meseca	MAJA 2005	11,93	6,88	81,15	0,04
od meseca	MAJA 2003	do meseca	MAJA 2005	11,89	6,82	81,25	0,04
od meseca	JUNIJA 2003	do meseca	MAJA 2005	11,66	6,77	81,53	0,04
od meseca	JULIJA 2003	do meseca	MAJA 2005	11,58	6,55	81,83	0,04
od meseca	AVGUSTA 2003	do meseca	MAJA 2005	11,69	5,71	82,56	0,04
od meseca	SEPTEMBRA 2003	do meseca	MAJA 2005	12,51	5,30	82,14	0,05
od meseca	OKTOBRA 2003	do meseca	MAJA 2005	13,49	5,70	80,76	0,05
od meseca	NOVEMBRA 2003	do meseca	MAJA 2005	13,48	5,82	80,65	0,05
od meseca	DECEMBRA 2003	do meseca	MAJA 2005	15,10	6,69	78,15	0,06
od meseca	JANUARJA 2004	do meseca	MAJA 2005	14,88	6,83	78,23	0,06
od meseca	FEBRUARJA 2004	do meseca	MAJA 2005	17,16	8,22	74,54	0,80
od meseca	MARCA 2004	do meseca	MAJA 2005	16,94	8,44	74,62	-
od meseca	APRILA 2004	do meseca	MAJA 2005	19,44	10,35	70,21	-
od meseca	MAJA 2004	do meseca	MAJA 2005	26,96	15,29	57,75	-
od meseca	JUNIJA 2004	do meseca	MAJA 2005	18,25	9,51	72,24	-
od meseca	JULIJA 2004	do meseca	MAJA 2005	20,34	8,33	71,33	-
od meseca	AVGUSTA 2004	do meseca	MAJA 2005	27,49	2,63	69,88	-
od meseca	SEPTEMBRA 2004	do meseca	MAJA 2005	47,37	4,86	47,77	-
od meseca	OKTOBRA 2004	do meseca	MAJA 2005	87,96	10,14	1,90	-
od meseca	NOVEMBRA 2004	do meseca	MAJA 2005	88,24	11,76	-	-
od meseca	DECEMBRA 2004	do meseca	MAJA 2005	86,50	13,50	-	-
od meseca	JANUARJA 2005	do meseca	MAJA 2005	90,15	9,85	-	-
od meseca	FEBRUARJA 2005	do meseca	MAJA 2005	87,79	12,21	-	-
od meseca	MARCA 2005	do meseca	MAJA 2005	84,10	15,90	-	-
od meseca	APRILA 2005	do meseca	MAJA 2005	78,77	21,23	-	-
od meseca	MAJA 2005	do meseca	MAJA 2005	81,17	18,83	-	-

Vir: Deleži rasti premoženja kvalificiranih vzajemnih skladov, 2005